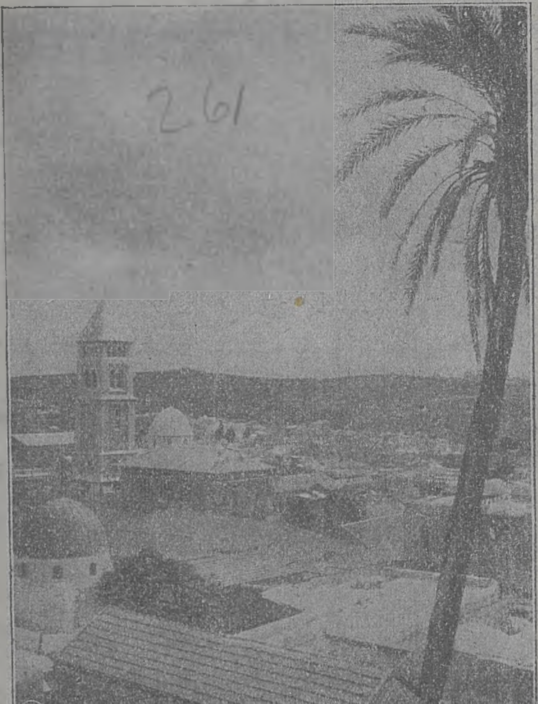
Nr. 1 i 2. Styczeń — Luty 1930

GŁOS ZIEMI ŚW.

Miesięcznik pobożnego stow. Armii św. Krzyża

ADRES

Redakcja „Głosu Ziemi Św.”

Klasztor Braci Mniejszych,
ulica Reformacka Nr. 4 w Krakowie.

Zakłady Graficzne E. i D-ra K. Koziańskich

Do

P. T. Czytelików „Głosu Ziemi Św."

Ceny za pojedyńczy Numer „Głosu Ziemi Św." nie wyznaczamy, bo wydawnictwo „Głosu Ziemi Św." nie jest obliczone na jakieś zyski płynące z tego źródła. Zostawiamy więc to do uznania i dobrowolnej ofiary czcigodnych Członków „Armii Krzyża Św." i wszystkich Czytelników.

Kraków w styczniu 1930.

O. Kamil Manik
Komisarz Ziemi Św.
ul. Reformacka 4.

KALENDARZ GŁOSU ZIEMI ŚW.

Styczeń, 1930

Poświęcony czci Najsł. Imienia Jezus.

1	Ś	✠ **Nowy Rok—Obrzezanie P. J.** *Ewangelja: Obrzezanie P.J. Łuk.* 2, 21–22.	Odpust zupełny dla Promotorów Krucjaty. (A. G., O. Z.) 1288. Męczeństwo w Egipcie O. Franciszka ze Spoleto, Franciszkanina.
2	C	Ś. Makarjusza, opata.	
3	P†	➸ Pierwszy piątek. Ś. Genowefy, panny, patronki Paryża.	
4	S	Ś. Tytusa, biskupa.	(O. Z.) [illegible]. Męczeństwo O. Jana Zuase, [illegible]
5	N	✠ **Najśw. Imienia Jezus.** *Ewangelja: Najśw. Imię Jezus. Łuk.* 2, 21–22.	(O. Z.)
6	P	Trzech Króli.	(A. G., O. Z.)
7	W*	Ś. Lucyana, męczennika.	1746. Benedykt XIV wydaje dekrety względem Ziemi św.
8	Ś	Ś. Seweryna, opata.	
9	C	Ś. Juliana, męczennika.	
10	P	➸ Ś. Wilhelma, arcybiskupa.	
11	S	Ś. Teodozjusza, pustelnika.	
12	N	✠ **Najśw. Rodziny.** *Ewangelja: Pan Jezus między doktorami. Łuk.* 2, [illegible]	
13	P	Ś. Weroniki, panny.	[illegible]. Męczeństwo Delegata Papieskiego, O. Jana, Franciszkanina.
14	W	Ś. Hilarego, biskupa, doktora Kościoła.	1436. Rząd turecki przyznaje Wieczernik Franciszkanom na własność.
15	Ś	Ś. Pawła, pierwszego pustelnika.	(O. Z.)
16	C	ŚŚ. Berarda i czterech towarzyszów, pierwszych franciszkańskich męczenników.	
17	P	➸ Ś. Antoniego z Egiptu, opata.	[illegible]. [illegible] Franciszkanów umęczonych w Palestynie.
18	S	Katedry Ś. Piotra w Rzymie.	
19	N	✠ **2-ga Niedziela po Trzech Królach**—Ś. Kanuta, króla Danji, męczennika. *Ewangelja: Gody małżeńskie w Kanie. Jan.* 2, 1–11.	(O. Z.)
20	P	ŚŚ. Fabjana i Sebastjana, męczenników.	1676. Prześladowanie Franciszkanów i wygnanie ich z Grobu św.
21	W	Ś. Agnieszki, panny i męczenniczki.	
22	Ś	ŚŚ. Wincentego i Anastazjusza, męczenników.	
23	C	Zaślubiny Najśw. M. P.	13[illegible]. Męczeństwo w Palestynie Bł. Wilhelma z Anglji.
24	P	➸ Ś. Tymoteusza, biskupa i męczennika.	
25	S	Nawrócenie Ś. Pawła.	1920. Pięciu Franciszkanów i wiele sierót umęczonych w Armenji.
26	N	✠ **3-cia Niedziela po Trzech Królach**—Ś. Polikarpa, biskupa i męczennika. *Ewangelja: Pan Jezus uzdrawia trędowatego. Mat.* 8, 1–13.	
27	P	Ś. Jana Chryzostoma, biskupa i doktora.	
28	W	Ś. Flawjana, męczennika.	(O. Z.)
29	Ś	Ś. Franciszka Salezego, biskupa, doktora i zakonodawcy.	
30	C	Ś. Hiacynty, panny.	(O. Z.)
31	P	Ś. Piotra z Nolasko, zakonodawcy.	(O. Z.) [illegible]. [illegible] Franciszkanów umęczonych w Syrji.

*Co wtorek Msza św., błogosławieństwo i nowenna na cześć św. Antoniego za naszych dobrodziejów.

†Co piątek, szczególny odpust 7 lat i 7 kwadragen dla Krzyżowców, którzy odmówią 5 Ojcze nasz, 5 Zdrowaś i 5 Chwała Ojcu na cześć Pięciu Ran P. J.

Luty, 1930

Poświęcony Matce Bożej Bolesnej.

1	S	Ś. Ignacego z Antyochji, biskupa i męczennika.	1230. Grzegorz IX poleca Franciszkanów Patryarchom na wschodzie.
2	N	✠ **Oczyszczenia N. M. P.** *Ewangelja: Oczyszczenie N. M. P. Łuk. 2. 22–32.*	Święcenie gromnic. (A. G., O. Z.)
3	P	Ś. Błażeja, biskupa i męczennika.	Błogosławieństwo gardła.
4	W	Ś. Józefa z Leonissy, wyznawcy.	(O. Z.)
5	Ś	Ś. Agaty, panny i męczenniczki.	(O. Z.)
6	C	Ś. Tytusa, ucznia Ś. Pawła, biskupa.	1922. Pius XI obrany papieżem.
7	P	➡ Pierwszy piątek. Ś. Romualda, opata.	
8	S	Ś. Jana z Maty, zakonodawcy.	
9	N	✠ **5-ta Niedziela po Trzech Królach**—Ś. Cyryla z Aleksandrji, biskupa i doktora. *Ewangelja: Przypowieść o kąkolu. Mat. 13, 24–31.*	
10	P	Ś. Scholastyki, panny.	
11	W	Najśw. M. P. z Lourdes.	
12	Ś	Siedmiu założycieli zakonu Serwitów.	
13	C	Ś. Katarzyny Ricci, panny.	
14	P	➡ Ś. Walentego, kapłana i męczennika.	
15	S	ŚŚ. Faustyna i Jowity, męczenników.	(O. Z.) [illegible]. Grzegorz IX poleca [illegible] Sułtanowi.
16	N	✠ **Niedziela Starozapustna**—Ś. Julianny, panny i męczenniczki. *Ewangelja: Robotnicy w winnicy. Mat. 20, 1–16.*	1370. 16 Franciszkanów umęczonych w Damaszku.
17	P	Ś. Fintana, opata.	
18	W	Ś. Symeona, biskupa i męczennika.	
19	Ś	Ś. Konrada, pustelnika.	(O. Z.)
20	C	Ś. Eucherjusza, biskupa.	
21	P	➡ Ś. Sewerjana, biskupa i męczennika.	
22	S	Stolicy Ś. Piotra w Antyochji. Ś. Małgorzaty z Kortony, pokutnicy.	(O. Z.)
23	N	✠ **Niedziela Mięsopustna**—Ś. Piotra Damjana, biskupa i doktora. *Ewangelja: Przypowieść o rolniku, który sieje ziarno. Łuk. 8, 4–15.*	1547. Męczeństwo w Jerozolimie Brata Junipera, Franciszkanina.
24	P	Ś. Macieja, apostoła.	1369. Na wschodzie [illegible] O. Antoniego Rosuti.
25	W	Ś. Tarazjusza, patryarchy Konstantynopla.	
26	Ś	Ś. Aleksandra, arcybiskupa.	
27	C	Ś. Leandra, biskupa.	
28	P	➡ Ś. Romana, opata.	

Marzec, 1930

Poświęcony św. Józefowi.

1	S	Ś. Albina, biskupa.	
2	N	✠ **Niedziela Zapustna**—Ś. Symplicjusza, papieża. *Ewangelja: Pan Jezus przywraca wzrok ślepemu. Łuk. 18, 31–43.*	
3	P	Ś. Kunegundy, cesarzowej.	
4	W	Ś. Kazimierza, królewicza.	
5	Ś	☧ Środa popielcowa. Ś. Jana Józefa od Krzyża, Franciszkanina.	(O. Z.) Rozpoczyna się wielki post. Posypywanie głów popiołem.
6	C	Ś. Kolety, Klaryski.	(O. Z.)
7	P	☧ Pierwszy piątek. Tajemnic Drogi krzyżowej. Ś. Tomasza z Akwinu, doktora.	(A. G., O. Z.). 1268. Kościół Ziemi św., wybudowany przez Ś. Ludwika, zburzony przez Saracenów.
8	S	Ś. Jana Bożego, zakonodawcy.	
9	N	✠ **1-sza Niedziela postu**—Ś. Franciszki Rzymianki, fundatorki. *Ewangelja: Pan Jezus kuszony od czarta. Mat. 4, 1–11.*	(O. Z.)
10	P	Ś. Makarego, biskupa Jerozolimy.	
11	W	Ś. Konstantyna II, króla szkockiego.	
12	Ś	☧ Suche dni. Ś. Grzegorza Wielkiego, papieża i doktora.	
13	C	Ś. Krystyny, panny i męczenniczki.	
14	P	☧ Suche dni. Ś. Matyldy, królowej.	
15	S	☧ Suche dni. Ś. Zacharjasza, papieża.	
16	N	✠ **2-ga Niedziela postu**—Ś. Abrahama, pustelnika. *Ewangelja: Przemienienie Pańskie. Mat. 17, 1–9.*	1314. Trzech Franciszkanów umęczonych na wschodzie.
17	P	Ś. Patrycjusza, biskupa, patrona Irlandji.	
18	W	Ś. Cyryla, biskupa Jerozolimy, doktora.	Rozpoczyna się nabożeństwo 13 wtorków na cześć św. Antoniego.
19	Ś	☧ Ś. Józefa, Oblubieńca N. M. P.	(A. G., O. Z.).
20	C	Ś. Kutbera, biskupa.	
21	P	☧ Ś. Benedykta, opata i zakonodawcy.	
22	S	Ś. Katarzyny Szwedzkiej, panny.	(O. Z.). 1636. Sułtan oddaje Franciszkanom kościoły, zagrabione przez Greków.
23	N	✠ **3-cia Niedziela postu**—ŚŚ. Wiktorjana i towarzyszów, męczenników. *Ewangelja: Pan Jezus wyrzuca czarta. Łuk. 11, 14–28.*	1516. Król Henryk VIII ustanawia pensję roczną Franciszkanom z Ziemi św.
24	P	Ś. Gabryela archanioła.	
25	W	Zwiastowanie N. M. P.	(A. G., O. Z.)
26	Ś	☧ Ś. Ludgera, biskupa.	(O. Z.)
27	C	Ś. Jana Damasceńskiego, doktora.	
28	P	☧ Ś. Jana Kapistrana, Franciszkanina.	(O. Z.) [illegible]. Aleksander IV nadaje Franciszkanom [illegible] w Ziemi św.
29	S	ŚŚ. Jonasza i Barachizjasza, męczenników.	
30	N	✠ **4-ta Niedziela postu**—(Laetare)—Ś. Jana Klimaka, opata. *Ewangelja: Cudowne rozmnożenie chleba i ryb. Jan. 6, 1–15.*	1858. Franciszkanie rozpoczynają misje w Armenji.
31	P	Ś. Benjamina, dyakona i męczennika.	

Kwiecień, 1930

Poświęcony Męce Pańskiej.

1	W	Ś. Hugona, biskupa.	[illegible] Kalifat III przyznaje prawa Franciszkanom Ziemi św.
2	Ś	≋ Ś. Franciszka z Pauli, zakonodawcy.	
3	C	Ś. Ryszarda, biskupa.	1757. Napastnicy niszczą Grób święty.
4	P	≋ Pierwszy piątek. Ś. Benedykta Czarnego.	(O. Z.) [illegible]. Męczeństwo trzech Franciszkanów w Egipcie.
5	S	Ś. Wincentego Fererjusza, misjonarza.	
6	N	✠ **Niedziela Passyjna**—Ś. Celestyna, papieża. *Ewangelja: Żydzi chcą Pana Jezusa ukamienować. Jan. 8, 46–59.*	1636. Sułtan Murad IV przywraca kościoły Franciszkanom.
7	P	ŚŚ. Cyryaka i towarzyszów, męczenników.	[illegible]. Pierwsza powojenna pielgrzymka przybywa do Jerozolimy.
8	W	Ś. Perpetua, biskupa.	
9	Ś	≋ Ś. Marji Egipcyanki, pokutnicy.	1568. Syxtus V. potwierdza prawa Franciszkanów w Ziemi św.
10	C	Ś. Ezechjela, proroka.	1846. Prześladowanie Franciszkanów w Jerozolimie.
11	P	≋ Siedmiu boleści N. M. P.	[illegible]. W Egipcie męczeństwo Franciszkanina Jana [illegible].
12	S	Ś. Juljusza I, papieża.	
13	N	✠ **Palmowa niedziela**—Ś. Hermenegilda, męczennika. (A. G.) *Ewangelja: Wjazd Pana Jezusa do Jerozolimy. Mat. 21, 1–9.*	
14	P	Ś. Justyna, męczennika.	(A. G.)
15	W	Ś. Krescentego, męczennika.	(A. G.) Rozpoczyna się nabożeństwo 9 wtorków na cześć św. Antoniego.
16	Ś	≋ Ś. Benedykta Józefa Labre, wyznawcy.	(A. G., O. Z.)
17	C	Wielki czwartek.	(A. G.) Procesja z Przenajśw. Sakramentem do piwniczki. 1472. Sułtan Kaitbaj potwierdza dekrety już wydane na rzecz Franciszkanów.
18	P	≋ Wielki piątek. Msza uprzednio poświęconych darów. (A. G.)	
19	S	Wielka sobota. (≋ do południa.).	(A. G.) Poświęcenie paschału i t. d.
20	N	✠ **Wielkanoc**— *Ewangelja: Zmartwychwstanie Pana Jezusa. Mar. 16, 1–7*	(A. G., O. Z.) Odpust zupełny dla Promotorów i Krzyżowców Krucjaty. 1690. Sułtan wydaje firmany przywracające Franciszkanom Miejsca św.
21	P	Poniedziałek wielkanocny. Ś. Anzelma, biskupa i doktora.	
22	W	Wtorek wielkanocny. Ś. Sotera, papieża i męczennika.	1334. W Palestynie męczeństwo Brata Stefana z Węgier.
23	Ś	Ś. Grzegorza, męczennika, patrona Anglji.	
24	C	Ś. Fidelisa, męczennika.	(O. Z.)
25	P	→ Ś. Marka ewangelisty.	Litanja do Wszystkich Świętych. 1873. Prześladowanie Franciszkanów w Betleem.
26	S	Ś. Kleta, papieża i męczennika.	
27	N	✠ **Niedziela przewodnia**—Ś. Piotra Kanizjusza, doktora. *Ewangelja: Pan Jezus ukazuje się uczniom. Jan. 20, 19–31.*	1924. Arcybiskup Daeger poświęca bazylikę Przemienienia.
28	P	Ś. Pawła od Krzyża, zakonodawcy.	(O. Z.)
29	W	Ś. Piotra, męczennika.	
30	Ś	Ś. Katarzyny Seneńskiej, panny.	(O. Z.)

Maj, 1930

Poświęcony Najśw. Maryi Pannie.

1	C	ŚŚ. Filipa i Jakóba, apostołów.	
2	P	➡ Pierwszy piątek. Ś. Atanazjusza, biskupa i doktora.	
3	S	Znalezienie św. Krzyża przez św. Helenę.	18[illegible]. [illegible]owanie Franciszkanów w Jerozolimie
4	N	✠ **2-ga Niedziela po Wielkanocy**—Ś. Moniki, wdowy. *Ewangelja: Dobry pasterz. Jan.* 10, 11–16.	
5	P	Ś. Piusa V, papieża.	
6	W	Ś. Jana przed bramą Łacińską w Rzymie.	
7	Ś	Opieki św. Józefa, Patrona Kościoła św.	(O. Z.)
8	C	Objawienie się św. Michała archanioła.	
9	P	➡ Ś. Grzegorza z Nazyanzu, arcybiskupa.	
10	S	Ś. Antonina, arcybiskupa.	
11	N	✠ **3-cia Niedziela po Wielkanocy**—Ś. Mamerta, arcybiskupa. *Ewangelja: Radość następuje po smutku. Jan.* 16, 16–22.	
12	P	ŚŚ. Nereusza i Achileusza, męczenników.	
13	W	Ś. Piotra Regalata, Franciszkanina.	(O. Z.)
14	Ś	Ś. Pachomjusza, opata.	1693. Kongres Eucharystyczny w Jerozolimie.
15	C	Ś. Jana Chrzciciela de la Salle, zakonodawcy.	
16	P	➡ Ś. Jana Nepomucena, męczennika.	
17	S	Ś. Paschalisa Baylona, Franciszkanina, patrona dzieł Eucharystycznych.	(O. Z.)
18	N	✠ **4-ta Niedziela po Wielkanocy**—Ś. Feliksa z Cantalicio, wyznawcy. *Ewanjelja: Chrystus obiecuje Pocieszyciela. Jan.* 16, 5–14.	(O. Z.) 1291. Liczni Franciszkanie umęczeni w Acre w Palestynie.
19	P	Ś. Iwona, patrona prawników.	(O. Z.) 1776. W Jaffie w Palestyn[illegible] męczeństwo dwóch Franciszkanów i licznych katolików.
20	W	Ś. Bernardyna Seneńskiego, Franciszkanina.	(O. Z.)
21	Ś	Ś. Hospicjusza, pustelnika.	(O. Z.)
22	C	Ś. Ryty, zakonnicy.	
23	P	➡ Ś. Julji, panny i męczenniczki.	
24	S	Ś. Donacjana, męczennika.	
25	N	✠ **5-ta Niedziela po Wielkanocy**—Ś. Grzegorza VII, papieża. *Ewangelja: Proście w Imię Jezusa. Jan.* 16, 23–30.	
26	P	Dni krzyżowe. Ś. Filipa Nereusza, zakonodawcy.	Litanja do Wszystkich Świętych.
27	W	Dni krzyżowe. Ś. Bedy Wielebnego, doktora.	Litanja do Wszystkich Świętych. 1673. Traktat między Francją i Turcją przywraca Franciszkanom prawo do Miejsc św.
28	Ś	Dni krzyżowe. Ś. Augustyna Kantuaryjskiego, biskupa, apostoła Anglji.	Litanja do Wszystkich Świętych.
29	C	✠ **Wniebowstąpienie Pańskie.** *Ewangelja: Wniebowstąpienie P. J. Mar.* 16, 14–20.	(A. G., O. Z.)
30	P	➡ Ś. Joanny d'Arc, panny, patronki Francji.	(O. Z.)
31	S	Ś. Anieli Merici, panny.	(O. Z.)

Czerwiec, 1930

Poświęcony Najsł. Sercu Jezusowemu.

1	N	✠ **Niedziela w oktawie Wniebowstąpienia P. J.** Ś. Juwencjusza, męczennika. (O. Z.) *Ewangelja: Świadectwo Ducha św. Jan. 15, 26–27; 16, 1–4.*	
2	P	Ś. Eugenjusza I, papieża	1551. Franciszkanie pozbawieni Wieczernika.
3	W	Ś. Pauli, panny i męczenniczki.	(O. Z.)
4	Ś	Ś. Franciszka Caracciolo, zakonodawcy.	
5	C	Ś. Bonifacego, biskupa i męczennika, patrona Niemiec.	
6	P	➡ Pierwszy piątek. Ś. Norberta, arcybiskupa i zakonodawcy.	
7	S	☲ Wigilja do Zielonych Świątek. Ś. Roberta, opata.	
8	N	✠ **Zielone Świątki.** (A. G., O. Z.) *Ewangelja: Zesłanie Ducha św. Jan. 14, 23–31.*	
9	P	ŚŚ. Pryma i Felicjana, męczenników.	1868. Paulina de Nicolay, dobrodziejka Ziemi św., umiera w opinji świątobliwości.
10	W	Ś. Małgorzaty Szkockiej, królowej.	
11	Ś	☲ Suche dni. Ś. Barnaby, apostoła.	
12	C	Ś. Jana od św. Fakunda, kapłana.	
13	P	☲ Suche dni. Ś. Antoniego z Padwy, Franciszkanina, patrona Ziemi św. (O. Z.)	
14	S	☲ Suche dni. Ś. Bazylego Wielkiego, biskupa i doktora.	
15	N	✠ **Trójcy Świętej**—ŚŚ. Wita i towarzyszów, męczenników. (A. G., O. Z.) *Ewangelja: Pan Jezus daje władzę apostołom. Mat. 28, 18-20.*	1546. Sultan Soliman II pozwala Franciszkanom naprawić kościół w Nazarecie.
16	P	Ś. Jana Franciszka Regis, kapłana.	
17	W	Ś. Awita, opata.	1644. Urban VIII rzuca klątwę na tych, którzyby zatrzymywali ofiary, składane na Ziemię św.
18	Ś	Ś. Efrema, dyakona i doktora.	
19	C	Boże Ciało. Ś. Juljanny, panny i fundatorki.	[illegible] Przenajśw. [illegible] (A. G., O. Z.)
20	P	➡ Ś. Sylwerjusza, papieża i męczennika.	(O. Z.)
21	S	Ś. Alojzego Gonzagi, wyznawcy, patrona młodzieży.	1690. Franciszkanie odzyskują Miejsca św.
22	N	✠ **2-ga Niedziela po Świątkach**—Ś. Paulina, biskupa. *Ewangelja: Przypowieść o wieczerzy. Łuk. 14, 16–24.*	
23	P	Ś. Ediltrudy, opatki.	
24	W	Narodzenie św. Jana Chrzciciela.	(O. Z.) [illegible]
25	Ś	Ś. Wilhelma, opata.	[illegible]
26	C	ŚŚ. Jana i Pawła, męczenników.	1759. Wygnanie Franciszkanów z klasztoru w Betleem przez Mahometan.
27	P	➡ Uroczystość Serca Jezusowego.	(A. G., O. Z.)
28	S	Ś. Ireneusza, biskupa i męczennika	1410. Jan XXII potwierdza prawa Franciszkanów do Ziemi św.
29	N	✠ **3-cia Niedziela po Świątkach**—ŚŚ. Piotra i Pawła, apostołów. (A. G., O. Z.) *Ewangelja: Przypowieść o zgubionej owcy. Łuk. 15, 1–10.*	
30	P	Pamiątka św. Pawła, apostoła.	

Lipiec, 1930

Poświęcony Przenajdroższej Krwi

1	W	Przenajdroższej Krwi Zbawiciela.	
2	Ś	Nawiedzenie N. M. P.	(A. G., O. Z.) 1631. Nawrócenie i męczeństwo sędziego tureckiego na Cyprze.
3	C	Ś. Leona II, papieża.	
4	P	➠ Pierwszy piątek. Ś. Berty, opatki.	
5	S	Ś. Antoniego Zaccaria, zakonodawcy.	
6	N	✠ **4-ta Niedziela po Świątkach**—Ś. Izajasza, proroka. *Ewangelja: Cudowny połów ryb. Łuk. 5. 1–11.*	
7	P	ŚŚ. Cyryla i Metodego, biskupów, apostołów Słowian.	1670. Klemens X pozwala Franciszkanom Ziemi św. wykonywać praktykę lekarską.
8	W	Ś. Elżbiety Portugalskiej, królowej.	(O. Z.)
9	Ś	ŚŚ. Mikołaja, Godfryda i towarzyszów, Franciszkańskich męczenników w Gorcom w Holandji.	(O. Z.) 1860. W Damaszku, męczeństwo ośmiu Franciszkanów.
10	C	Siedmiu braci, synów św. Felicyty, męczenników.	(O. Z.)
11	P	✠ Ś. Piusa I, papieża i męczennika.	1309. Sułtan zatwierdza Franciszkanów jako jedynych stróżów Miejsc św.
12	S	Ś. Jana Gwalberta, opata.	1370. W Palestynie męczeństwo Bł. Jana, Franciszkanina, dyakona.
13	N	✠ **5-ta Niedziela po Świątkach**— Ś. Franciszka Solano, Franciszkanina, apostoła Peru. *Ewangelja: Sprawiedliwość Faryzeuszów. Mat. 5. 20–24.*	(O. Z.)
14	P	Ś. Bonawentury, Franciszkanina, kardynała i doktora.	(O. Z.) 1099. Zwycięzkie wejście Krzyżowców do Jerozolimy.
15	W	Święto Grobu św.	
16	Ś	N. M. P. Karmelitańskiej.	
17	C	Ś. Aleksego, wyznawcy.	
18	P	➠ Ś. Kamilla z Lellów, zakonodawcy.	
19	S	Ś. Wincentego a Paulo, zakonodawcy.	
20	N	✠ **6-ta Niedziela po Świątkach**—Ś. Hieronima Emiliana, zakonodawcy. *Ewangelja: Pan Jezus nakarmia tłumy. Mar. 8. 1–9.*	
21	P	Ś. Praksedy, panny.	
22	W	Ś. Maryi Magdaleny, pokutnicy.	(O. Z.)
23	Ś	Ś. Apollinara, biskupa i męczennika.	1306. Klemens V nadaje Kustoszowi Ziemi św. przywilej udzielania bierzmowania i święceń niższych.
24	C	Ś. Krystyny, panny i męczenniczki.	1847. Wznowienie łacińskiego patryarchatu w Jerozolimie.
25	P	➠ Ś. Jakóba, apostoła.	1634. Greccy schizmatycy przywłaszczają sobie pewne kościoły w Palestynie.
26	S	Ś. Anny, matki N. M. P.	(O. Z.)
27	N	✠ **7-ma Niedziela po Świątkach**—Ś. Pantaleona, męczennika. *Ewangelja: Fałszywi prorocy. Mat. 7. 15–21.*	(O. Z.)
28	P	ŚŚ. Nazarjusza i towarzyszów, męczenników.	1920. Benedykt XV ogłasza św. Antoniego Padewskiego patronem Kustodji Ziemi św.
29	W	Ś. Marty z Betanji, panny.	
30	Ś	ŚŚ. Abdona i Sennena, męczenników.	
31	C	Ś. Ignacego Loyoli, zakonodawcy.	

Sierpień, 1930

Poświęcony czci Najśw. Sakramentu.

1	P	➼ Pierwszy piątek. Ś. Piotra w okowach.	Odpust Porcjunkuli zyskać można od dnia południa do północy dnia następnego.
2	S	Matki Bożej Anielskiej. Ś. Alfonsa Liguorego, zakonodawcy.	
3	N	✠ **8-ma Niedziela po Świątkach**—Znalezienie ciała św. Szczepana, pierwszego męczennika. *Ewangelja: Niesprawiedliwy włódarz. Łuk.* 16, 1–9.	1655. Aleksander VII potwierdza prawa Franciszkanów w Ziemi św.
4	P	Ś. Dominika, zakonodawcy.	
5	W	N. M. P. Śnieżnej. (Poświęcenie Bazyliki Najśw. M. P. Większej w Rzymie.)	
6	Ś	Przemienienia Pańskiego.	
7	C	Ś. Kajetana, zakonodawcy.	(O. Z.) 1362. Na wschodzie męczeństwo dwóch Franciszkanów.
8	P	➼ ŚŚ. Cyryaka i towarzyszów, męczenników.	1361. W Gazie w Palestynie męczeństwo Brata Wilhelma, Franciszkanina.
9	S	S. Romana, męczennika.	
10	N	✠ **9-ta Niedziela po Świątkach**—Ś. Wawrzyńca, męczennika. *Ewangelja: Pan Jezus płacze na Jerozolimą. Łuk.* 19, 41–47.	
11	P	ŚŚ. Tyburcjusza i Zuzanny, męczenników.	1920. Franciszkanie [illegible] w Getsemani [illegible]
12	W	Ś. Klary, fundatorki Ubogich Klarysek.	(A. G., O. Z.)
13	Ś	Ś. Jana Chrzciciela Vianney, Proboszcza z Ars.	
14	C	☲ Wigilja Wniebowzięcia N. M. P. Ś. Euzebjusza, kapłana.	
15	P	✠ **Wniebowzięcie N. M. P.** *Ewangelja: Marya i Marta. Łuk.* 10, 38–42.	(A. G., O. Z.)
16	S	Ś. Joachima, ojca N. M. P.	Odpust zupełny dla Promotorów Krucjaty. 1597. W Jerozolimie męczeństwo Brata Kosmy, Franciszkanina.
17	N	✠ **19-ta Niedziela po Świątkach**—Ś. Rocha, wyznawcy. (O. Z.) *Ewangelja: Faryzeusz i celnik. Łuk.* 18, 9–14.	
18	P	Ś. Heleny, cesarzowej, dobrodziejki Ziemi św.	
19	W	Ś. Ludwika, biskupa.	(O Z.)
20	Ś	Ś. Bernarda, opata i doktora.	
21	C	Ś. Joanny Franciszki de Chantal, fundatorki.	
22	P	➼ Siedmiu radości N. M. P.	(A. G., O. Z.) 1426. Na Cyprze męczeństwo 25 Franciszkanów.
23	S	Ś. Filipa Benicjusza, wyznawcy.	
24	N	✠ **11-ta Niedziela po Świątkach**—Ś. Bartlomieja, apostoła. *Ewangelja: Pan Jezus uzdrawia niemego. Mar.* 7, 31–37.	
25	P	Ś. Ludwika, króla i krzyżowca.	(A. G., O. Z.)
26	W	Ś. Zefiryna, papieża i męczennika.	(O. Z.)
27	Ś	Ś. Józefa Kalasancjusza, zakonodawcy.	1555. Kustosz Ziemi św. zbadał Grób św.
28	C	Ś. Augustyna, biskupa i doktora.	1810. Sułtan przyznaje Franciszkanom prawo do Grobu św.
29	P	➼ Ścięcie św. Jana Chrzciciela.	
30	S	Ś. Róży Limańskiej, panny, pierwszej kanonizowanej z Ameryki.	
31	N	✠ **12-ta Niedziela po Świątkach**—Ś. Rajmunda Nonnata, kardynała. *Ewangelja: Dobry Samarytanin. Łuk.* 10, 23–37.	

Wrzesień, 1930

Poświęcony Aniołom Stróżom

1	P	Ś. Idziego, opata.	
2	W	Ś. Stefana, króla Węgier.	1659. Sułtan zatwierdza prawa Franciszkanów do Miejsc św.
3	Ś	Ś. Serapii, panny i męczenniczki.	
4	C	Ś. Róży z Viterbo, panny.	(O. Z.)
5	P	➡ Pierwszy piątek. Ś. Wawrzyńca Justyniana, biskupa.	1366. Innocenty VI nakazuje Franciszkanom wystawić gospodę dla pielgrzymów w Jerozolimie.
6	S	Ś. Eleuterjusza, opata.	
7	N	✠ **13-ta Niedziela po Świątkach**—Ś. Reginy, panny i męczenniczki. *Ewangelja: Uzdrowienie trędowatych. Łuk.* 17, 11–19.	
8	P	Narodzenie N. M. P.	(A. G., O. Z.)
9	W	Ś. Piotra Klawera, wyznawcy, apostoła murzynów.	
10	Ś	Ś. Mikołaja z Tolentynu, wyznawcy.	
11	C	Ś. Pafnucjusza, biskupa.	
12	P	➡ Najśw. Imienia Mary .	
13	S	Ś. Eulogjusza, biskupa.	
14	N	✠ **14-ta Niedziela po Świątkach**—Podwyższenie św. Krzyża. *Ewangelja: Lilje polne. Mat.* 6, 24–33.	628. Cesarz Herakljusz wnosi Krzyż św. do Jerozolimy.
15	P	Siedmiu boleści N. M. P.	
16	W	Ś. Korneljusza, papieża, i Cypryana, biskupa, męczenników.	
17	Ś	✠ Suche dni. Blizn św. Franciszka z Assyża. (A. G., O. Z.)	1537. Uwięzienie wszystkich Franciszkanów w Damaszku.
18	C	Ś. Józefa z Kupertynu, wyznawcy.	(O. Z.)
19	P	✠ Suche dni. ŚŚ. Januarjusza i towarzyszów, męczenników.	
20	S	✠ Suche dni. ŚŚ. Eustachjusza i towarzyszów, męczenników.	
21	N	✠ **15-ta Niedziela po Świątkach**—Ś. Mateusza, apostoła. *Ewangelja: Wdowa z Naim. Łuk.* 7, 11–16.	1671. O. Mateusz z Lary umiera w Nazarecie w opinji świątobliwości.
22	P	Ś. Tomasza z Wilanowa, biskupa.	
23	W	Ś. Tekli, panny i męczenniczki.	
24	Ś	N. M. P. od wykupu niewolników.	(O. Z.)
25	C	Ś. Kleofasa, ucznia Chrystusowego.	1628. Stolica św. posyła kilku Franciszkanów do Palestyny na studja.
26	P	➡ ŚŚ. Cypryana i Justyny, męczenników.	
27	S	ŚŚ. Kosmy i Damiana, męczenników.	(O. Z.)
28	N	✠ **16-ta Niedziela po Świątkach**—Ś. Wacława, króla i męczennika. *Ewangelja: Pan Jezus uzdrawia opuchłego. Łuk.* 14, 1–11.	
29	P	Ś. Michała archanioła.	(O. Z.)
30	W	Ś. Hieronima, kapłana i doktora.	

Październik, 1930

Poświęcony Matce Bożej Różańcowej.

1	Ś	Ś. Remigjusza, biskupa.	13[illegible]. W Jero[illegible]limie męczeństwo 12 Franciszkanów.
2	C	Świętych Aniołów Stróżów.	(O. Z.)
3	P	☛ Pierwszy piątek. Ś. Teresy od Dzieciątka Jezus, panny.	
4	S	Ś. Franciszka z Assyża, patryarchy zakonu Franciszkańskiego.	191[illegible]. [illegible] XV [illegible] Franciszkanów w Ziemi św. 1919. Uroczystość przy Grobie św., w siedmsetną rocznicę Kustodji Ziemi św.
5	N	✠ **17-ta Niedziela po Świątkach**—ŚŚ. Placyda i towarzyszów, męczenników. *Ewangelja: Wielkie przykazanie.* *Mat.* 22, 35–46.	
6	P	Ś. Brunona, zakonodawcy.	(O. Z.)
7	W	N. M. P. Różańcowej.	
8	Ś	Ś. Brygidy Szwedzkiej, wdowy.	
9	C	ŚŚ. Dyonizego i towarzyszów męczenników.	16[illegible]0. W Jerozolimie O. Antoni z [illegible] umiera w opinji świątobliwości.
10	P	☛ Ś. Franciszka Borgjasza, wyznawcy.	(O. Z.)
11	S	ŚŚ. Taraka i towarzyszów, męczenników.	
12	N	✠ **18-ta Niedziela po Świątkach**—Ś. Walfryda, biskupa. (O. Z.) *Ewangelja: Pan Jezus uzdrawia paralityka.* *Mat.* 9, 1–8.	1493. Sąd Jerozolimski przyznaje Franciszkanom prawo do Kalwarji. 1808. Ogień niszczy bazylikę Grobu św.
13	P	Ś. Edwarda, króla i wyznawcy.	
14	W	Ś. Kaliksta, papieża i męczennika.	
15	Ś	Ś. Teresy, panny.	
16	C	Ś. Galla, opata.	
17	P	☛ Ś. Małgorzaty Maryi Alacoque, panny.	1919. [illegible] kamień węgielny [illegible]d bazylikę w Getsemani.
18	S	Ś. Łukasza, ewangelisty.	1224. Bandy Karismianów prześladują chrześcijan w Jerozolimie.
19	N	✠ **19-ta Niedziela po Świątkach**—Ś. Piotra z Alkantary, Franciszkanina. *Ewangelja: Przypowieść o królu, który sprawił gody synowi swemu.* *Mat.* 22 1-14.	(O. Z.) 1655. Klasztor w Nazarecie zniszczony.
20	P	Ś. Jana Kantego, kapłana.	
21	W	Ś. Urszuli z towarzyszkami, męczenniczek.	[illegible]
22	Ś	Ś. Hilarjona, opata.	[illegible]
23	C	Ś. Teodoreta, męczennika.	
24	P	☛ Ś. Rafała, archanioła.	
25	S	ŚŚ. Chryzanta i Darji, męczenników.	
26	N	✠ **20-ta Niedziela po Świątkach**—Uroczystość Chrystusa Króla. (O. Z.) *Ewangelja: Pan Jezus uzdrawia syna królewskiego.* *Jan.* 4, 46-53.	1893. W Grocie Betlejemskiej męczeństwo Brata Liberata, Franciszkanina.
27	P	Ś. Florencjusza, męczennika.	[illegible]41. [illegible] Franciszkanów przy Grobie św.
28	W	ŚŚ. Szymona i Judy, apostołów.	[illegible] Komisarjaty Ziemi św. po całym świecie.
29	Ś	Ś. Narcyza, biskupa.	
30	C	Ś. Alfonsa Rodrigueza, wyznawcy.	17[illegible]9. Silne trzęsienie ziemi w Palestynie. (O. Z.)
31	P	✠ Wigilja Wszystkich Świętych. Ś. Kwintyna, męczennika.	

Listopad, 1930

Poświęcony duszom w czyśćcu cierpiącym.

1	S	✠ **Wszystkich Świętych**— *Ewangelja: Ośm błogosławieństw. Mat. 5, 1–12.*	(A. G.)
2	N	✠ **21-sza Niedziela po Świątkach**—Ś. Malachjasza, biskupa. *Ewangelja: Sługa nielitościwy. Mat. 18, 23–35.*	Odpust zupełny dla dusz w czyśćcu zyskać można za każdem nawiedzeniem kościoła od dziś południa do północy dnia następnego.
3	P	Dzień zaduszny.	
4	W	Ś. Karola Boromeusza, kardynała.	1901. Grecy napadają na Franciszkanów przy Grobie św.
5	Ś	Ś. Bertyli, opatki.	1644. W Aleksandrji O. Kalikst z Camerato umiera w opinji świątobliwości.
6	C	Ś. Leonarda, opata.	
7	P	☛ Pierwszy piątek. Ś. Willibrorda, arcybiskupa.	
8	S	Ś. Maura, biskupa.	
9	N	✠ **22-ga Niedziela po Świątkach**—Poświęcenie bazyliki Ś. Jana Laterańskiego w Rzymie. *Ewangelja: Moneta czynszowa. Mat. 22, 15–21.*	
10	P	Ś. Andrzeja z Avelinu, kapłana.	
11	W	Ś. Marcina z Tours, biskupa.	1391. W Jerozolimie męczeństwo Bł. Mikołaja z Tawilei i trzech towarzyszów.
12	Ś	Ś. Marcina, papieża i męczennika.	
13	C	Ś. Dydaka, Franciszkanina.	(O. Z.)
14	P	☛ Ś. Józefata, biskupa i męczennika.	(O. Z.)
15	S	Ś. Gertrudy, opatki.	1559. Sultan potwierdza Klasztor Zbawiciela jako własność Franciszkanów.
16	N	✠ **23-cia Niedziela po Świątkach**—Ś. Agnieszki z Assyża, panny. (O. Z.) *Ewangelja: Pan Jezus wskrzesza córkę Jaira. Mat. 9, 18–26.*	1798. Zakonnicy i wierni uwięzieni w bazylice Grobu św. w Jerozolimie.
17	P	Ś. Grzegorza Cudotwórcy, biskupa.	
18	W	Poświęcenie bazylik ŚŚ. Piotra i Pawła w Rzymie.	
19	Ś	Ś. Elżbiety Węgierskiej, królowej.	(A. G., O. Z.) 1361. W Damaszku męczeństwo trzech Franciszkanów.
20	C	Ś. Feliksa Walezjusza, zakonodawcy.	
21	P	☛ Ofiarowanie N. M. P.	(A. G.) 1342. Klemens VI zatwierdza prawa Braci Franciszkanów w Ziemi św. do Wieczernika i t. d.
22	S	Ś. Cecylji, panny i męczenniczki, patronki muzyki.	
23	N	✠ **24-ta Niedziela po Świątkach**—Ś. Klemensa I, papieża i męczennika *Ewangelja: O znakach poprzedzających przyjście Chrystusa. Mat. 24, 15–35.*	
24	P	Ś. Jana od Krzyża, zakonodawcy.	1421. Sultan wydaje dekret przychylny Franciszkanom Ziemi św.
25	W	Ś. Katarzyny z Aleksandrji, panny i męczenniczki.	1375. Grzegorz XI pozwala Franciszkanom z Ziemi św. wystawić kościół i klasztor. (A. G.)
26	Ś	Ś. Leonarda z Porto Maurizio, Franciszkanina.	(O. Z.)
27	C	Ś. Maksyma, biskupa.	
28	P	☛ Ś. Jakóba z Marchji, Franciszkanina.	(O. Z.)
29	S	Ś. Saturnina, męczennika.	(O. Z.)
30	N	✠ **1-sza Niedziela Adwentu**—Ś. Andrzeja, apostoła. *Ewangelja: Znaki poprzedzające koniec świata. Łuk. 21, 25–33.*	

Grudzień, 1930

Poświęcony Dziecięctwu Pana Jezusa.

1	P	Ś. Eligjusza, biskupa.	(O. Z.)
2	W	Ś. Bibianny, panny i męczenniczki.	1288. W Palestynie męczeństwo Konrada z Allii, Franciszkanina.
3	Ś	Ś. Franciszka Ksawerego, apostoła Indji.	
4	C	Ś. Barbary, panny i męczenniczki.	
5	P	☛ Pierwszy piątek. Ś. Saby, opata.	1557. W Jerozolimie męczeństwo Jana z Mantowy, Franciszkanina.
6	S	Ś. Mikołaja, biskupa.	
7	N	✠ **2-ga Niedziela Adwentu**—Ś. Ambrożego, biskupa i doktora. *Ewangelja: Jan posyła swych uczniów do Chrystusa. Mat.* 11, 2–10.	
8	P	✠ **Niepokalanego Poczęcia N. M. P.,** patronki Stanów Zjednoczonych. *Ewangelja: Pozdrowienie Anielskie. Łuk.* 1, 26–28.	(A. O., O. Z.)
9	W	Ś. Leokadji, panny i męczenniczki.	1917. Anglicy odbijają Jerozolimę z rąk Turków (O. Z.)
10	Ś	Ś. Eulalji, panny i męczenniczki.	
11	C	Ś. Damaza, papieża.	
12	P	☛ Ś. Finiana, biskupa.	
13	S	Ś. Łucji, panny i męczenniczki.	
14	N	✠ **3-cia Niedziela Adwentu**—Ś. Nikazjusza, biskupa i męczennika. *Ewangelja: Jan świadczy o Chrystusie. Jan* 1, 19–28.	
15	P	Ś. Walerjana, biskupa.	
16	W	Ś. Euzebjusza, biskupa.	
17	Ś	⚔ Suche dni. Ś. Łazarza, brata Maryi i Marty.	
18	C	Oczekiwania N. M. P.	
19	P	⚔ Suche dni. Ś. Nemezjusza, męczennika.	1455. Kalikst III nadaje Franciszkanom Ziemi św. szczególne przywileje.
20	S	⚔ Suche dni. Ś. Liberata, męczennika.	
21	N	✠ **4-ta Niedziela Adwentu**—Ś. Tomasza, apostoła. *Ewangelja: Posłannictwo Jana. Łuk.* 3, 1–6.	
22	P	Ś. Ischyriona, męczennika.	
23	W	Ś. Serwula, wyznawcy.	
24	Ś	⚔ Wigilja Bożego Narodzenia. Ś. Delfina, biskupa.	
25	C	✠ **Boże Narodzenie.** *Ewangelja: Narodzenie Chrystusa Pana. Łuk.* 2, 1–14.	(A. O., O. Z.) Odpust zupełny dla Promotorów i Krzyżowców.
26	P	☛ Ś. Szczepana, pierwszego męczennika.	1887. Leon XIII rozkazuje aby jałmużny dla Ziemi św. odsyłano tam w zupełności.
27	S	Ś. Jana, apostoła i ewangelisty.	
28	N	✠ **Niedziela w oktawie Bożego Narodzenia**—Świętych Młodzianków. *Ewangelja: Proroctwo Symeona. Łuk.* 2, 33–40.	
29	P	Ś. Tomasza z Canterbury, biskupa i męczennika.	
30	W	ŚŚ. Sabina, biskupa, i towarzyszów, męczenników.	
31	Ś	Ś. Sylwestra, papieża.	

ŚWIĘTA HELENA, DOBRODZIEJKA ZIEMI ŚW.

Około 250 r. po Chr. w Drepanium w Bitinii w Azji Mniejszej urodziło się dziecię, którego imię miało się zapisać w historji. Dziewczynka ta, imieniem Helena, urodziła się z rodziców pogańskich niskiego stanu.

Minęły wieki a Kościół dnia 18 sierpnia każdego roku czci tę samą Helenę jako świętą. W roku 1928 zaś obchodzono tysiąc sześćsetną rocznicę jej śmierci. Życie tej szlachetnej niewiasty, którą Kościół św. wyniósł na ołtarze, jest niejako jedyne w swoim rodzaju w historji świata. Urodziła się w pogaństwie, zarabiać musiała na życie jako gospodyni w domu zajezdnym, została żoną cesarza rzymskiego i matką pierwszego chrześcijańskiego cesarza.

Młoda Helena, która z powodu ubóstwa musiała się podjąć utrzymywania domu zajezdnego w swem mieście rodzinnem, który prawdopodobnie do jej rodziców należał, miała się wznieść na najwznioślejsze wyżyny chwały ziemskiej. Piękność jej skłoniła Konstancjusza Chlorusa, cesarza rozległego państwa rzymskiego, do pojęcia jej za małżonkę. Było to małżeństwo pogańskie i morganatyczne, to znaczy, że Helena, jako osoba niższego pochodzenia, nie miała prawa do tytułu cesarzowej, choć związek był prawny. Z tego małżeństwa urodził się syn, nazwany po ojcu Konstantynem, który miał zaćmić sławę swego rodzica.

Lecz szczęście Heleny nie trwało długo. Dla politycznych względów Konstancjusz w roku 292 z iście pogańską obojętnością odrzucił Helenę od siebie. Choć nie brakowało jej środków do życia, cesarzowa jednak musiała cierpieć wiele z powodu tej niesprawiedliwości. Wszelako los jej się zmienił, bo w roku 307 Konstancjusz umarł nagle a syn Heleny, liczący lat 30, wstąpił na tron rzymskich cezarów by rządzić państwem obszernem i potężnem.

Nowy władca najpierw pomyślał o swej matce i zaprosił ją na swój dwór cesarski w Treves w Galji, dzisiejszej Francji. Nadto dał wybić jej wizerunek na monecie państwowej, jakoby jej chciał wynagrodzić za hańbę, którą ojciec jego ją okrył. Tu cesarzowa przeżyła 6 lat w chwale i majestacie, jakie się jej należały.

Tymczasem Konstantyn, tak jak jego ojciec, łagodnie traktował chrześcijan w swem państwie aż wkońcu sam przyjął wiarę św. w roku 313, i przy tej okazji wydał słynny edykt medjolański, w którym nadał chrześcijanom wolność wyznawania publicznie swej religji. Stara kronika przypisuje jego nawrócenie się nadprzyrodzonemu pojawieniu się krzyża na niebie w przededniu rozstrzygającej bitwy, a na tym krzyżu widniał napis: „EN TOTTNNIKA“, w tym znaku zwyciężysz! Z prawdziwie królewską hojnością Konstantyn zaczął budować kościoły i powoli odbierał pogaństwu charakter uprzywilejowanej religji państwowej.

Do tego czasu Helena nie była jeszcze przyjęła chrześcijaństwa, lecz rzekomo pod wpływem swego syna przyjęła chrzest w ro-

ku 313, choć Konstantyn ochrzczony był dopiero na krótko przed śmiercią. Po chrzcie św. Helena oddała się zupełnie uczynkom pobożności i miłosierdzia. Jej pałac Sessorium w Rzymie, gdzie teraz stoi bazylika Krzyża św. przy kościele św. Jana Laterańskiego, kościoła katedralnego Ojca św., stał się polem dobroczynnej działalności te świętej monarchini, która w ten sposób chciała się wypłacić Bogu za lata, spędzone w ciemnościach pogaństwa.

Całe miasto Rzym nie przedstawiało dość obszernego pola dla jej wspaniałomyślności, więc w roku 325 Helena przedsięwzięła niebezpieczną podróż do ziemi św. Tam, mając za sobą bogactwa i wpływy cesarstwa rzymskiego, przemieniła ona miejsca, uświęcone życiem i śmiercią Zbawiciela naszego, budując wszędzie kościoły, godne pomniki oznak miłości Boga ku nam.

Przybywszy do Ziemi św. pobożna królowa najpierw całą uwagę zwróciła na Grób św. i Kalwarję, na których cesarz Adryan przed 190 laty pobudował świątynie aby zatrzeć wszelki ślad tych św. miejsc, ale które z dopuszczenia bożego posłużyły tylko do

naznaczenia niezaprzeczenie ich położenia dla przyszłych pokoleń. Pobudowawszy wspaniałą bazylikę nad Grobem Pana Jezusa, „godną Najchwalebniejszego miejsca na ziemi“, której silne fundamenty podtrzymują dzisiejszą bazylikę Grobu św., cesarzowa zakrzątała się około odnalezienia świętej pamiątki błogosławionej Męki Chrystusa Pana.

Zanim opuściła Jerozolimę, cesarzowa wybudowała drugą wspaniałą świątynię na górze Oliwnej na pamiątkę Wniebowstąpienia Pana Jezusa. Później udała się do Betleem i tam grotę Narodzenia, którą Adryan także zbezcześcił, zamieniła na śliczną kaplicę, którąby godnie przypominała rzewną tajemnicę Narodzenia Syna Bożego. „Wkrótce potem“, opowiada Euzebjusz, owczesny biskup Cezarei w Palestynie, „sam cesarz zaćmił okazałość matki swej i przyozdobił to miejsce iście po królewsku“. I dziś ta sama bazylika Narodzenia stoi w Betleem,— najstarszy istniejący kościół chrześcijański,— głosząc światu przez 16 wieków święte narodzenie Zbawiciela.

Pobudowawszy kilka innych kościołów na miejscach, uświęconych ziemskiem ży-

ciem Pana Jezusa i nakazawszy budowanie innych, cesarzowa odbyła pielgrzymkę do miejsc św. a potem wyruszyła w drogę do Rzymu. Opowiadają, że gdziekolwiek przejeżdżała, wszędzie hojną ręką świadczyła łaski i dary miastom i ich mieszkańcom, szczególnie biednym i więźniom. Na jej rozkaz wielu odwołano z wygnania, a więźniów i uciśnionych uwolniono.

Po powrocie do Rzymu cesarzowa czuła, że dni jej życia są policzone. Zachorowała ciężko, a że koniec się zbliżał, wezwała do siebie syna swego Konstantyna i dała mu ostatnie przestrogi i rady względem rządzenia państwem według woli bożej. Pożegnawszy syna i wnuczków, umarła w ich obecności w roku 328, w 20 roku panowania jej syna. Według innego podania Helena miała umrzeć w Drepanium, miejscu rodzinnem, później nazwanem Helenopolis na jej cześć.

Święto jej obchodzono od najdawniejszych czasów, a w średnich wiekach święcono je prawie w całym Kościele. Dziś w Jerozolimie obchodzi się je ze szczególną

uroczystością dnia 18 sierpnia, kiedy święta Matka Kościół we Mszy św. i w pacierzach kapłańskich, na ten dzień przeznaczonych, tak się modli:

Panie Jezu Chryste, Tyś objawił świętej Helenie miejsce, gdzie ukryty był krzyż Twój, by tym cennym skarbem wzbogacić Kościół Twój. Za przyczyną tejże świętej, spraw, prosimy, abyśmy za cenę tego drzewa żywota osiągnęli nagrodę żywota wiecznego. Amen.

Tak żyła i tak umarła św. Helena, w pogaństwie urodzona, cesarzowa, chrześcijanka, dobrodziejka Ziemi św. i święta. W 80 latach jej życia widzimy prawie niemożliwe przeciwieństwa. I dziś, gdy ona łaskawie spogląda na nas z nieba, przykład jej jest zachętą i natchnieniem tym, którzy dalej jej dzieło w Ziemi św. prowadzą, dzisiejszym Krzyżowcom i Promotorom Krucjaty Ziemi św.

„...Godzien uznania zakon Braci Mniejszych przez długie wieki pilne baczenie miał na zarząd temi składkami (zbieranemi na Ziemię świętą) w sposób najgodniejszy, szerząc wiarę katolicką po całej Palestynie, Syrji i Egipcie, znosząc wielkie trudy a nawet krew przelewając, idąc śladami swego znakomitego Zakonodawcy. Stolica Apostolska przeto nietylko zawsze darzyła tychże zakonników swą łaską i przychylnością, lecz rozszerzyła to pobożne dzieło Ziemi świętej na świat cały, nie ograniczając go do żadnego jednego kraju...“ — Encyklika Papieża Leona XIII z dnia 20 lutego, 1891.

„I OPADŁY ŁAŃCUCHY Z RĄK JEGO“. (Dz. XII, 7).

Gdy św. Piotr, pierwszy papież, cudownie był uwolniony z więzienia, w mieście św. Jeruzalem nastała wielka radość między pierwszymi chrześcijanami. Dziś świat katolicki przynajmniej raduje się na wieść, że następca Piotra św., Pius XI, nie potrzebuje

poddawać się dobrowolnemu więzieniu, które papieże cierpieli od czasu utraty państwa kościelnego w roku 1870.

Podpisanie Konkordatu przez Kardynała Gasparriego, przedstawiciela Stolicy św., i Mussoliniego, premjera królestwa włoskiego, dnia 11 lutego, 1929 r. zapisze się w historji Kościoła i świata całego jako fakt doniosłego znaczenia. Równać się on będzie edyktowi medjolańskiemu, który Konstantyn Wielki wydał dnia 13 czerwca, 313 r., a który zamnkął erę prześladowania chrześcijan; równać się będzie koronacji Karola Wielkiego w Rzymie dnia 25 grudnia, 800 r., która dała początek świętemu cesarstwu rzymskiemu. Ten nowy tryumf dla Kościoła rozpoczyna szczęśliwą epoką zupełnej niezależności papieża i ostatecznego załatwienia kwestji rzymskiej. Według słów Ojca św., wyjętych z encykliki „Ubi Arcano" z dnia 23 grudnia, 1922, „jestto jedna z najuroczystszych i najbardziej owocnych chwil, tak ze względu na przywrócenie Królestwa Chrystusowego jak i na ustalenie pokoju we Włoszech i po całym świecie".

Jakże pocieszającą jest myśl, że to, cze-

go Ojciec św., „Papież pokoju", tak gorąco pragnął i o co w modlitwach swoich błagał, stało się w roku złotego jubileuszu jego święceń kapłańskich a dyamentowego jubileuszu ogłoszenia dogmatu Niepokalanego Poczęcia N. M. P. przez pierwszego „więźnia" watykańskiego, Piusa IX.

Dnia 8 lipca, 1929 r. niedaleko wyłomu w murze miasta Rzymu, który Włosi zrobili, gdy zdobywali stolicę papieżów w roku 1870, przejechała kareta króla włoskiego, wioząc człowieka, którego obecność w niej była urzędowem potwierdzeniem, że to opłakane rozdwojenie się skończyło. Kareta królewska wiozła nowego nuncjusza papieskiego, Monsinjora Borgongini-Duca, do Kwirynału, pałacu królewskiego. Tu oddano mu wszelkie honory wojskowe i zaprowadzono do sali posłów, gdzie go przyjął król Wiktor Emanuel III.

List polecający, który nowy nuncjusz przywiózł z sobą, pisany po łacinie na pergaminie, podpisany był przez samego Ojca św. Po ceremonji przyjęcia król rozmawiał przyjaźnie z nuncjuszem, który będzie dziekanem ciała dyplomatycznego w Rzymie.

Tak więc zawiązały się stosunki dyplomatyczne między Watykanem a królestwem włoskiem, a dwa państwa pojednały się w osobach swych panujących. Aby ta jedność i zgoda była trwała i wydała korzystne skutki na całym świecie, wszyscy wierni modlić się będą gorąco i wytrwale. Serdeczna współdziałalność, jaką widzimy między przedstawicielami Stolicy św. a urzędnikami rządu włoskiego, dość jasno pokazuje, że traktat laterański rzeczywiście zagoił dawne rany.

Dnia 25 lipca, gdy Ojciec św. po raz pierwszy opuścił Watykan i ukazał się na placu św. Piotra, około 300 tysięcy wiernych, zgromadzonych ze wszystkich części świata, objawiło powszechną radość z tej okazji. Możemy sobie wyobrazić te gromkie okrzyki, „Viva il Papa", Niech żyje papież! Z jakim majestatem postępował Namiestnik Chrystusa, niosąc Eucharystycznego Króla w procesji, która przypominała przepych dawnych papieskich procesji Bożego Ciała! Jakże rosło serce Najwyższego Pasterza z radości i wdzięczności, gdy przy końcu obrzędu wzniósł on Hostję Przenajświętszą, by

udzielić błogosławieństwa Króla pokoju „Urbi et Orbi", miastu i światu.

We wszystkich kościołach katolickich w Palestynie odprawiło się nabożeństwo dziękczynne za pokojowe załatwienie kwestji rzymskiej. W mieście św. Jego Ekscelencja, Monsinjor Barlassina, patryarcha jerozolimski, przewodniczył uroczystemu nabożeństwu dziękczynnemu w bazylice Grobu św. Asystowali mu Stróże miejsc św., Ojcowie Franciszkanie, księża świeccy i inni zakonnicy, mieszkający w mieście. Konsulowie katoliccy przedstawiali różne kraje. Radość licznie zebranego ludu na nabożeństwie była widoczna. Później patryarcha udzielił błogosławieństwa Przenajśw. Sakramentem.

Po Te Deum chór Franciszkański odśpiewał wezwanie za Ojca św.: „Oremus pro Pontifice nostro Pio", Módlmy się za papieża naszego Piusa. Od tego czasu, ponieważ król włoski nie jest już więcej „przywłaszczycielem nieprawnym władzy", lecz „przyjacielem", przeto we wszystkich głównych kościołach Włoch i posiadłościach włoskich kapłan, celebrujący Mszę św. w niedziele i święta, śpiewać będzie wezwanie

o powodzenie dla Jego Królewskiej Mości, Wiktora Emanuela III, i o dobrobyt dla królestwa włoskiego.

ŚW. FRANCISZEK I RZĄDCA JEROZOLIMY, LEGENDA (z r. 1219).

Było to w południe. Jerozolima leżała zalana jarzącemi promieniami wschodzącego słońca. W mieście wszystko spało, od rządcy na swym dywanie do żołnierza w koszarach i żebraka, rozciągniętego w brudnej uliczce wśród psów i śmierci. Przez otwór w jednym z murów, które sułtan Damaszku, El Malec-el Moaddem-Eissa, był zburzył niedawno, dwaj podróżni wsunęli się niepostrzeżenie i, posuwając się szybko przez puste ulice, bez zwrócenia na siebie niczyjej uwagi przyszli do drzwi Bazyliki Grobu św.

Nędzni ci pielgrzymi podobni byli na pół do zakonników, na pół do żebraków; zgolone głowy zakrywały kaptury; powróz, na którym wisiał garnuszek, przepasywał

habit z grubego sukna, a gałąź palmowa, odarta z liści, służyła im za kij podróżny.

Starszy z Braci, który zdawał się przewodniczyć wyprawie, zapukał mocno do zamkniętych drzwi Grobu św. Stróż, drzemiący na swym dywanie, rozgniewany, że mu przerwano tak miły spoczynek, spytał przybyszów przez okienko w drzwiach, czegoby chcieli.

„Uczcić Grób święty".

Stróż wyciąga rękę.

„Dziewięć złotych cekinów od każdego, razem ośmnaście. Płacić!"

Takie to opłaty nakładała na pielgrzymów muzułmańska chciwość. Chateaubriand słusznie potępiając to nadużycie, tak się wyraża: „Trzeba było opłacić się Mahometowi, i to suto, aby móc oddać cześć Jezusowi Chrystusowi".

„My nic nie mamy", odpowiada szczerze starszy Brat. „Dla miłości Jezusa, syna Marji wpuść nas".

„Co? Nic nie macie, wy psy niewierne, i śmiecie mnie budzić daremnie. Dobrze, zaraz się sprawa załatwi". Wybiegli żołnerze,

schwycili naszych pątników i zawlekli przed paszę.

Ten także obudzony i nie lepiej usposobiony od swych podwładnych, wyszedłszy do sali sądawej, rozkazał Braciom natychmiast zapłacić sumę żądaną a, jako karę, podwoić ją.

„Nie mamy ani jednej drachmy, panie paszo“, odpowiadają. „Jeśli Ci się podoba, niech nas przeszukają twoi słudzy. Jesteśmy ubogimi zakonnikami, nie przyjmujemy żadnych pieniędzy i mamy tylko ten chleb, który nam Pan Bóg zsyła“.

„I wy śmiecie stanąć u wejścia do Grobu św.? A pewnieście się też do miasta pokryjomu wśliznęli i nie opłacili należytości przy bramie?“

„To prawda“.

„Kacie, ściąć im głowy“!

Kat dobył miecza i już położył rękę na głowie starszego Brata, gdy tenże rzekł: „Tylko chwileczkę, panie paszo. Niech twój pisarz odda Ci list, który znajdzie u mnie w zanadrzu, a którego związane ręce nie pozwalają mi dobyć“.

Zdziwiony bardzo pasza wydał odpowiedni rozkaz. Pisarz, odchylając habit, dobył czworoboczny pergamin. Spojrzał nań i zbladł. List przewiązany był nitką purpurowego jedwabiu a na niej wisiała złota pieczęć, gdzie arabskiemi literami wypisane było imię wielkiego i możnego księcia, sułtana Egiptu i Kairu, El Malec-el-Camel.

Pasza także, gdy zobaczył pieczęć, zbladł jak trup.

„Czytaj", rzekł głosem ledwie dosłyszalnym do pisarza. Ten ostatni, prawie omdlały, czytał list pisany czerwonym atramentem, w którym król królów i sułtan sułtanów orzekał, że bierze w swą miłościwą opiekę Brata Franciszka, swego najlepszego i najmilszego przyjaciela, który zadziwił dwór jego licznemi cudami, i poleca go swemu bratu, sułtanowi Karaku i Damaszku i wszystkim swym urzędnikom, i grozi swym gniewem i natychmiastową karą wszystkim, wielkim i małym, którzyby się odważyli zrobić najmniejszą krzywdę któremukolwiek z Braci.

Brat ten nie był kto inny, tylko św. Franciszek z Asyża, miłośnik Boga i św.

Pani Ubóstwa, wielki cudotwórca, nieustraszony misjonarz wschodni, Ojciec serafickiego zakonu, który przyszedł założyć klasztor w Jerozolimie i zostawić swych Braci w grubych brunatnych habitach na miejscu zwyciężonych rycerzy i żołnierzy, i który zawsze był gotów przelać swą krew w obronie Grobu św.

„Przebacz“! woła nieszczęśliwy pasza, „przebcz, Mężu Boży, i nie ściągaj na mnie strasznego gniewu najmożniejszego sułtana Egiptu. Proszę ze mną na kawę, i twego towrzysza także, a za zniewagi Ci wyrządzone, proś o co chcesz. Oto tu jest sakiewka, w której znajdziesz sto sztuk złota“.

„Panie“, odpowiada Brat Franciszek, „mówiłem Ci, że nie przyjmujemy ani złota ani srebra. Nie bój się niczego ze strony sułtana Egiptu. Lecz ponieważ okazujesz mi łaskę, przychyl się do mej prośby. Przed chwilą przechodziłem przez pusty Syjon i niedaleko Kościoła Wieczernika, teraz niestety zamienionego na stajnię, widziałem opuszczoną i na poły zburzoną chatę. Daj mi ją dla moich braci na wieczne czasy. Ja urządzę tam mieszkanie, gdzie modlić się bę-

dę z Braćmi do Jezusa, Syna Marji, w pobliżu miejsca, gdzie On ostatnią paschę spożył z uczniami i ustanowił Sakrament swej Miłości. Wzamian polecę Cię sułtanom Kairu i Damaszku, a oni na prośbę moją wyniosą Cię do wyższej godności".

„Zgoda"! woła pasza, uradowany niezmiernie, że tak tanio wyszedł z tych opałów. „Mój pisarz sporządzi akt darowizny, na którym ja położę pieczęć moją. A ty, przyjacielu Boga, mieszkaj w pokoju w Jerozolimie i weź w opiekę Grób Syna Marji. Tobie go oddaję i upoważniam Cię, abyś go utrzymał i zdobił".

I tak to z narażeniem życia swego dobry św. Franciszek, ten drogi święty, który rozmawiał z Bogiem, który otrzymał blizny ran Jezusa Chrystusa, i który kazał do ptaszków, założył pierwszy klasztor franciszkański w Jerozolimie, ten dom, z którego wyszły zastępy bohaterskich zakonników, którzy przez 700 lat, pomimo obojętności ludów europejskich, utrzymali Grób św. ku serdecznej pociesze wiernych chrześcijan i pielgrzymów.

S Y L O E.

Mieścina Syloe przylepia do stoków góry swoje domostwa. U dołu widnieje niekiedy namiot beduina. Położoną jest w pobliżu Jerozolimy i pielgrzym pobożnie się tam udaje, ażeby ujrzeć to co pozostało z sadzawki, cudem Jezusowym wsławionej. Czemże by było dziś Syloe, gdyby nie był Boski Nauczyciel rzekł razu pewnego ślepemu: Idź, umyj się w sadzawce w Syloe.

Święty Jan opowiedział nam ów cud, z bogactwem szczegółów, które łaknęlibyśmy posiadać i z wielu innych okoliczności życia naszego Jezusa. Nie mogą tu narzekać ani pobożność nasza, ani ciekawość. Zapytania i odpowiedzi, cały przebieg wydarzenia, są starannie zapisane i w najwyższym stopniu pouczające.

Obyśmy i my mogli udać się również do sadzawki w Syloe, być tam uzdrowionymi z naszej ślepoty i poznać w uwielbieniu Tego, który oczy nasze na światłość prawdziwą otworzył.

*

* *

Jezus, idąc mimo, ujrzał człowieka ślepego od urodzenia. Ah, błogosławione to spotkanie ociemniałego i wiekuistego Światła, Światła-Światłości! Przyznajmy to niezwłocznie: Ślepymi od urodzenia jesteśmy my i bez owego litościwego zetknięcia się ze światłością niestworzoną, poniewieralibyśmy się jeszcze w mrokach naszego grzechu.

Na widok upośledzonego tego człowieka, który szuka drogi, idzie nią omackiem, przybywa nie wiedząc dokąd, powraca, nie wiedząc skąd dąży, Apostołowie zapytali Mistrza. Pytanie ich jest wnikliwe, jest takiem jakie zadaje sobie wiele ludzi w obliczu niepokojących przejawów zła na ziemi: Skąd przychodzi zło, oto jest w treści swej palące zapytanie, które uczniowie zadają Jezusowi, pod inną zapewne formą, ale znaczące to samo: „kto zgrzeszył, ten, czy rodzice jego, że się ślepy narodził“? Ale dziś wznosi się Jezus ponad to ogólne zagadnienie i daje odpowiedź, nieoczekiwaną przez zwykłych jego słuchaczy: „Ani ten zgrzeszył, ani rodzice jego; ale żeby się sprawy Boże w nim okazały. Mnie potrzeba sprawo-

wać sprawy Onego, który mnie posłał, pokąd dzień jest; nadchodzi noc, gdy żaden nie będzie mógł sprawować. Pókim jest na świecie, jestem Światłością świata". Oto stoją jedna wobec drugiej wrodzona ślepota świata i Światło świata. Noc i dzień. Bezruch w ciemnościach i czyn w jasności.

Kto nie dąży za Tobą, o Jezu, w pomroce kroczy: kto Cię nie widzi — ślepym jest; kto Cię ogląda, na tego padają promienie chwały Ojca.

*

*   *

Ale oto ten, który jest Światłością świata dziwnie się zachouje, ażeby onemu ślepcowi wzrok przywrócić. Zdawałoby się, że chce go jeszcze bardziej, jeśli to jest możliwe oślepić. Zmieszani będą mędrcy, zawiedzeni rozważni, a zdumieni wrażliwi. Jezus plwa na ziemię i ze śliny swej, mieszając ją z prochem przydrożnym, uczynił błoto i błotem tym pomazał oczy ślepego. Ah! cóż za lek niezwykły, gdyby to nie Boskie było lekarstwo. W taki to sposób podoba się Bogu wykazać ludziom, jak krótkowi-

dzącą jest ich wiedza, na której z uporem chcą jednak budować. — Ażeby dodać niezwykłość tajemniczemu owemu poczynaniu, rozkazał Jezus mężowi onemu pójść do sadzawki Syloe i w niej się umyć. Ostrożni naszego wieku sprzeciwiliby się byli i w imię nauki odmówiliby posłuszeństwa. Trzy zdania odkrywają przed nami cały przebieg cudu: „Poszedł tedy i umył się: i przyszedł, widząc".

Nagroda to prostoty, wiary i szybkości posłuszeństwa. Ileż razy, Boże mój, w ten sam sposób ze swemi stworzeniami postępujesz. Wszystko możliwem jest dla Ciebie, któryś jest Wszechpotęgą i częstokroć środki, których używasz, ażeby nam przyjść z pomocą, jedynie ku temu służą, ażebyśmy Boską moc ujrzeli. Niezdolne same w sobie, ażeby wytworzyć dokonanego cudu, zmuszają nas one do poszukiwania innej potęgi, którąby go zdziałać mogła, a potęga ta jedynie może być Twoją i ona to rozbłyska przed wzrokiem naszym, światłu oddanym.

Ale oto, ów cud dokonany wywołuje pomiędzy ludźmi dysputę. Uznają go jedni,

odrzucają drudzy. Jedni twierdzą, że on to sam ślepcem, inni zaś powiadają, że nim nie był. Zapytują go, a on świadectwo daje nadprzyrodzonemi wydarzeniami, którem jest udobrodzejstwiony. — Ci jednak, co w swej mądrości są zadufali sami chcą osądzić, a nie zadowolą się oni, ani świadectwem bliźnich, ani nawet świadectwem oczu własnych.

Jak się to wydarzyło? Sąsiedzi i ci, którzy go dobrze znają, mówią: on to jest, który był ślepcem i żebrał, a drudzy: nie, ale jest mu podobny. — A uzdrowiony cudownie dawał świadectwo prawdzie i mówił wszystkim: Iżem ja jest!

— Jakoż ci się oczy otworzyły?

— Człowiek ten, którego zowią Jezusem, uczynił błoto: i pomazał oczy me, a rzekł mi:„ Idź do sadzawki Syloe, a umyj się“. I szedłem, umyłem się i widzę.

— Gdzież jest ten człowiek?

— Ja nie wiem.

Wobec faktu, na cóż im było dociekać jak się ów cud wydarzył, i nadewszystko po co było wiedzieć, gdzie się znajduje uzdrowiciel! Jawna to krótkowzroczność,

ludzkiego rozumu, który zresztą nie zmienił się od wieków. Dziś jeszcze nie może Bóg zdziałać cudu, ażeby ludzie nie zapytywali Go o przyczynę, jeśli aż tak daleko zgodliwość swoją posuną i nie poprzestaną na zaprzeczeniu Mu mocy zmienienia praw, które rozważna Jego mądrość ustanowiła. Ludzie powstają jako sędziowie wszechpotężnego swego Stwórcy i Pana.

*

* *

Cudownie uzdrowionego z Syloe zaprowadzono do Biura Sprawdzań, tak jakby się to obecnie określiło, lecz Biuro to przeważnie składa się z wrogów Jezusowych. Oślepia ich zazdrość i nienawiść. Znajdują się jednak tacy pomiędzy nimi, którzy zdrowym rozsądkiem się kierują. Przepytują ponownie człowieka, który powiada, że jest uleczonym, zdawaćby się mogło, że uzdrowienie jego jest przestępstwem. Przestępstwem, popełnionem przez Tego, który cudownie uzdrowił, jak i przez tego, który dostąpił cudu. Badanie jest drobiazgowe, przechodzi poza samo wydarzenie

i wniknąć pragnie w stany duszy Tego, co taką moc wykazał.

— Nie jest od Boga ten człowiek, który nie zachowuje szabasu? — A drudzy mówili:

— Jakoże może człowiek grzeszny te cuda czynić?

I tak rozłam był między nimi; lecz zwrócili się wszyscy do uzdrowionego, ażeby się dowiedzieć, co o swoim dobrodzieju myśli, a on odpowiedział z przekonaniem i dumą: „Iż jest Prorokiem“!

I zaprawdę, człowiek ten przewidział.

Ci którzy oczy mają na światło dnia otwarte, zaślepieni są w swoim uporze, a on, ślepy przed chwilą, widzi i poznaje, że ten który go uzdrowił jest prorokiem Bożym. Nie jest to jeszcze pełne i całkowite poznanie, gdyż, gdy się zbliżał do dobrodzieja swego wzrok miał jeszcze zaćmiony od urodzenia przysłaniającym go mrokiem; lecz kiedy Go twarzą w twarz zobaczy rozpozna w nim Pana swego i Boga.

*

*　　*

Na tem nie kończy się sprawa, którą Bogu samemu wytoczono. Wezwanymi są przed kratki rodzice uleczonego z Syloe.

— Jest że to li dziecko wasze?

— Tak, to jest dziecko nasze.

— Czy prawdą jest, że był ślepym?

— Tak, ślepym był od urodzenia.

— Jakoż tedy, teraz widzi?

Prawdziwie jest to syn nasz i prawdą jest iż się ślepo narodził; lecz jako teraz widzi nie wiemy i nie możemy wam wytłómaczyć; jego samego spytajcie, ma lata i on wam odpowie.

Na nowo pytania rozpoczęły się od przebiegłego nakazu: „Daj chwałę Bogu, my wiemy, iż ten człowiek grzeszny jest“. Odpowiedź jest równie dumną, jak przejrzystą: „Jeśli grzesznym jest, nie wiem; jedno wiem, iż bywszy ślepym teraz widzę“.

Pragnąc podchwycić sprzeczności w opowiadaniu, każą mu raz jeszcze wydarzenie powtórzyć, lecz on godząc w ich chytrość niewierną, odparł: „Już wam powiedziałem, czego znowu słyszeć chcecie, zali i wy chcecie się stać Jego uczniami“?

Rozpętał tem ich wściekłość! Czyż ci,

którzy tyle od Boga wymagają wyjaśnień, pragną się uczyć, by wierzyć? Gdyby tak było, Bóg możeby nakłonił ucha ku tej zbyt szalonej, lecz szlachetnej śmiałości. Ale oni pytają, ażeby okazać się równymi, pytają na to nawet ażeby wyższymi się okazać. O wy, którzy Bogu odmawiacie mocy cudu, którzy zaprzeczacie Mu i dobroci i władzy, drżyjcie, ażeby przed Nim nie stanąć, gdyż niczem jesteście przed nieskończonością Jego Majestatu. Gdy światu okażecie niewierność waszą złowrogą, Bóg jeno większym zdawać się będzie w przedziwnej swej chwale, której wy umniejszyć nie zdołacie.

*

* *

Przebiegłość zdemaskowana nie włada inną bronią jak obelgami i złorzeczeniem, lecz przeciw niem z godności osobistej rodzą się piorunujące argumenty.

„Ty bądź Jego uczniem, my jesteśmy uczniami Mojżesza; my wiemy, że Bóg do Mojżesza mówił, lecz Tego skądby był nie wiemy“.

Tego! Tego nie uznają, nie wiedzą skądby był i wiedzieć nawet nie chcą! Pocóż więc tyle zapytań? I po co te pozory sprawiedliwości, jeśli się nie chce wiedzieć, ani osądzić sprawiedliwie?

„Dziwne to, iż wy nie wiecie skąd jest, a On otworzył oczy moje. Nie słyszano nigdy, ażeby ktokolwiek ślepego od urodzenia, uleczył; gdyby Bogiem nie był, nie zdolny byłby dokonać tego cudu, gdyż Bóg grzesznych nie wysłuchuje, tylko tym co Mu służą, raczy zadośćuczynić ich życzeniom“.

Podczas gdy noc się wzmaga w przewrotnych sercach, jaśniejszą staje się światłość duszy prostej, prawdy szukającej. Ślepiec rzekł z początku „człowiek“, później „prorok“. Teraz lepiej widzi, mówi: „On jest z Boga. Boska Światłości wzmóż się jeszcze i okaż nam, czem jest Jezus!

*

*　　*

Pycha nie znosi zaprzeczenia, tak jak wiedza fałszywa nie znosi prawdy.

W braku wywodów precz wyrzucają

śmiałka, który śmie mędrcom dawać nauki: „Cóż to? W grzechu się narodziłeś, i śmiesz nas uczyć. Precz z naszych oczu“! Precz‘ Jakież zaiste, może być przymierze pomiędzy ciemnością, a światłem?

Ale oto, naprzeciw tego, którego tak wyganiają, Jezus nadchodzi. Ślepy od urodzenia, z chwilą uzdrowienia, wyznał i bronił swgo dobrodzieja.

„Ty wierzysz w Syna Bożego“?

„Kim że On jest, Panie, ażebym wierzył w Niego“?

„I widziałeś go, i który mówi z tobą, On jest“.

Wielka światłość rozbłyska przed oczami uzdrowionego z Syloe. Oto jest przed nim, jaśnieje blaskiem chwały i poznaje ją: „Wierzę, Panie“, i upadłszy, uczynił Mu pokłon. Gdy zaczynały otwierać się jego oczy, rzekł: „To jest prorok“, gdy przyzwyczaiły się do patrzenia, powiedział: „Ten człowiek z Boga jest“. A teraz gdy wzrok odzyskał w pełni, poznaje Boga swego i wielbi Go.

Błogosławioneś i potężne błoto, uczynione z Boskiej śliny i prochu przydrożne-

go, potępieniem jesteś całej mądrości i wiedzy ludzkiej, gdyż ty ślepcom wzrok przywracasz. Błogosławionaś i potężna wodo z Syloe, ty dokończasz cudu rozjaśnienia, w zetknięciu? Tobą światło lśni przed wygasłemi, umarłemi oczami!

Ten, który cię stworzył, błoto, który cię przyłożył, który rozkazuje, Bogiem jest, i niech świat wie o tem!

*

* *

Sam Jezus nam okazuje całą moralną doniosłość swego cudu. Słuchaj, duszo moja! Unieś się wraz z nim na błogosławione wyżyny, na które nas z sobą zabiera. Niech słucha również świat cały, gdyż On do niego się zwraca i niech zadrży świat gdyż jest to wyrok Wszechpotężnej Sprawiedliwości:

„Na sąd ja przyszedłem na ten świat, aby ci którzy nie widzą, widzieli, a którzy widzą ślepymi się stali“!

Zgnębioną jest pycha twoja, zbyteczna i płytka, wiedzo! Chcesz sądzić twego Boga, twego Stwórcę i Pana, a to On cię sądzi. Chcesz twoim światłem potępić Wiekuistą

Światłość, a ona cię sprawiedliwie karze i oślepia.

Boże mój, oto moje oczy, uczyń jeszcze błoto i namaż niem moje powieki. Proch przydrożny, ze śliną Twoją zmieszany, dobrodziejstwem mi będzie. Każ mi udać się do Syloe, a pójdę, obmyję się i ujrzę. Świadectwo oddaję Boskiej Twojej wszechmocy i świętości; Tyś jest Prorokiem Pana, Tyś jest Człowiekiem sprawiedliwym i świętym, którego Bóg modły wysłuchuje. Przed Tobą się korzę i wielbię Cię, gdyż Tyś jest Światłością Wiekuistą; Światłością, która oświeca każdego człowieka co na ten świat przychodzi, Światłością, która jest szczęściem Świętych.

Szczęśliwy ten, który do Syloe się udał.

Br. Anioł. Marja Airal. O. F. M.

POMNIKI NA CYPRZE.

wzniesione przez Krzyżowych Rycerzy.

I.

Upadek łacińskiego królestwa w Jerozolimie był ciężkim ciosem, zadanym chrze-

ścijańskiej architekturze w Syrji. Od czasu tej epoki, aż po nasze dnie nie stworzono nic, coby warte było przestudjowania i opisania: ucisk, który na tubylcach ciężył paraliżował wszelkie artystyczne poczucia, a jeśli chodzi o frankijskich zakonników z klasztorów Ziemi Świętej, to pozbawieni środków, odcięci od Europy, zdani na własne swoje natchnienia, wznieśli oni jedynie budowle bez stylu i bez większej wartości. Dziedzicami wypraw Krzyżowych stali się Arabowie. W ich to architekturze, od końca XIV wieku po koniec wieku XVI nastąpił rodzaj „odrodzenia", odznaczającego się wielką płodnością. Dzieła tej epoki wyróżniają się rzadką wytwórczością, niesłychaną subtelnością konturów, wielką delikatnością zdobnictwa. Wtedy to zbudowaną została większa część tych prześlicznych domów Damaszku; meczety, studnie, mury obronne nowożytnej Jerozolimy; jak również wiele innych pomników, o bardzo subtelnem poczuciu artystycznem, pierwszorzędnych przez wybór materjałów, staranność wykończenia, szczęśliwe zastosowanie ostrołuków i zniżonych łuków, przez dystynkcję, która

każdą ich część zdobi. Nie można, o ile mi się zdaje, przeczyć, że przewlekły pobyt Krzyżowych rycerzy na Wschodzie, nauki ich budowniczych, widok ich pomników, przyczyniły się do rozwoju sztuki arabskiej. Niewątpliwie Zachód oddziałał na Wschód: niekiedy nawet naśladownictwo jest bezpośrednie, tak bezpośrednie, że niepokoi umysł widza i gdyby nie zestawienie dat, gdyby nie istnienie pewnych wskaźników, niektórych cech materjałów, które to wiadomości nabywa się łatwo przy oglądaniu pomników z bliska, wielkiem byłoby zakłopotanie i możliwą omyłką. Z tego punktu widzenia badanie pomników arabskich Syrji przedstawiałoby interes pierwszorzędny. Nie mam zamiaru tego rodzaju badania tu przedsięwziąć; chciałem jedynie stwierdzić istnienie i rodzaj architektonicznego, ruchu muzułmańskie, który rozwinął się po zakończeniu się wypraw Krzyżowych; nie podejmuję się opracować jego historji. Zdaje mi się nawet, że ukończyłem moje zadanie i wypełniłem program, gdyż przestudjowałem chrześcijańską architekturę w Ziemi Świętej od początków jej, aż do upadku

w XIII wieku, i opisałem w miarę możności, pomniki z różnych epok które się jeszcze zachowały. Jednakże chcę jeszcze trochę dalej sięgnąć: ażeby dokładnie zrozumieć rolę rycerzy Krzyżowych na Wschodzie, ażeby pojąć ich cechę samodzielności z Zachodu, należy przejść ponad granicami czasu i przestrzeni, któreśmy sobie narzucili. Należy, szybkim spojrzeniem objąwszy pomniki wzniesione przez nich na Cyprze i Rodezji, już po ich wygnaniu z Syrji, zdać sobie sprawę z ruchu zapoczątkowanego w XII stuleciu, który trwa poprzez wieki następne bez przerw i zachowując te same cechy, t. j. zawsze, podporządkowując się wpływom Francji. Należy śledzić jak smak i sztuka rozwijają się, przemieniają, drogą równoległą do tej którą rozwijają się, metamorfozują przejawy artystyczne na Zachodzie w tejże samej epoce i przebiedz na wyspach tych odległych cały cykl galickiej architektury. Nie myślę tworzyć nowej monografji: brak mi zupełnie danych do takiego dzieła. Chcę jedynie w treściwym szkicu wykazać ogólnikowe cechy tych pomników i uzupełnić całokształt dowodów, za

pomocą których usiłowałem stwierdzić to, że architekci średniowiecza, dalecy od szukania na Wschodzie natchnienia i wzorów, powstali przez cały czas trwania latyńskiej okupacji, przykuci do smaku, do metod i do sztuki Zachodu, a zwłaszcza Francji.

I.

Wyspę Cypr zdobył król Ryszard Lwie-Serce w r. 1191: następnego roku odstąpioną została Gwidonowi Lusignan i do końca XV wieku następcy tego księcia byli władcami Cypru — Katarzyna Kornaro, wdowa ostatniego Lusignan'a, podarowała ją w r. 1489 rzeczpospolitej weneckiej, która ją zachowała do zwycięstwa Turków w 1571 r. W ciągu całego XIII wieku chroniły się na Cyprze kolejno szczątki chrześcijańskich kolonji Syrji. W wieku XIV Francja dosięgła była szczytu swojej potęgi.

Pomniki religijne, wzniesione podczas tego okresu są bardzo liczne i to najróżnorodniejszych kształtów. Sztuka wymknęła się była z klasztoru i przestała być wyłącz-

nym monopolem korporacji zakonnych. To też w Kościołach Cypru nie widzimy tej jednostajności scholastycznej, która charakteryzowała łacińskie kościoły Ziemi Świętej. Architektura romańska, ożywiona wysiłkami świeckich architektów, wkroczyła na nowe tory, tak na Cyprze, jak i we Francji. Niema już sklepień beczkowatych, lub o wiązaniach zewnętrznych niema kopuł, ani absyd występujących, niezgrabnie przyczepionych do budowli; nie widzimy nieśmiało przebitych okien, ani jakichkolwiek szczegółów zapożyczonych od zwyczajów lokalnych: budowniczowie stosują wszystkie procedery XIII wieku, ze wszystkimi ich konsekwencjami. Jedyną ofiarą uczynioną potrzebom miejscowym jest skasowanie wiązań dachów pochyłych: zastąpione są one poziomymi tarasami, ale niema żadnej zmiany w ogólnem rozplanowaniu gmachu.

Najznakomitszym pomnikiem XIII wieku jest katedra w „Nicosje", budowana od r. 1209 do 1228, pod wezwaniem Świętej Zofji; jest to wielka świątynia o trzech nawach o poprzepnicy okalającej chór, o transepcie, wewnętrznem triforium, o wysmu-

kłych ostrołukowych arkadach, o wysokich śmiałych oknach, zdobionych potrójnemi wyżłobieniami. Przejrzysty portyk poprzedza portal główny, mający z każdej strony wyniosłą wieżę: absydę podpartą wzmocniaczami, przekłuwają liczne, wązkie pionowe otwory; sklepienie wspiera się na ostrołukach, jednem słowem znajdują się tam wszystkie cechy katedr francuskich z tejże samej epoki. Kościół św. Katarzyny, kościół Ormiański, meczet Emerghie i Arab-Achmet są to jeszcze nadzwyczaj zajmujące kościoły końca XIII stulecia; opisał je bardzo starannie P. de Mas Latrie.

Pomniki najliczniejsze pochodzą z XIV wieku: zacytuję katedrę z „Famagust" (1311), mającą trzy portale o trójkątnych szczytach i dwie wieże, które wystrzelają ponad fasadą główną. Opactwo z „Lapais", dawny monastyr zakonu Prèmontrés: zauważyć tam należy klasztor okolony wytwornemi, szerokiemi oknami w stylu „promiennym", których wyżłobienia, róże czterolistne, odpowiadają całej fantazji i czystości okien Św. Oueń w Rouen, lub bocznych kaplic katedry Paryskiej; następnie refektarz na 39

m. długi, sklepiony zdwupiętrowemi oknami, kazalnicą, koronkowej roboty; kaplicę o trzech nawach. Wiele bardzo kościołów z „Famagusty“, z „Pajos“ i z „Limassol“ pochodzą z tejże epoki.

Wyspa Cypr mniej jest bogatą w pietnastowieczne kościoły: osłabienie rodu Lusinjanów, niesnaski wewnętrzne, które podkopały ostatnie panowania, jakoteż ilość i staranne podtrzymywanie kościołów, datujących z poprzednich wieków, łatwo tłomaczą to względne ubóstwo. Ażeby przyjrzeć się pomnikom tej samej epoki, należy opuścić Cypr i udać się do Rodezji, gdzie ich jest jeszcze bardzo wiele:

(d. c. n.).

WIEŚCI Z PALESTYNY.

Pierwszy legat papieski do Ziemi Św.

Widocznie wskutek sprawozdania, złożonego Stolicy św. przez Arcybiskupa Paschalisa Robinsona, O.F.M., który jako wizytatorapostolski przez pewien czas badał stan katolików w Palestynie i Zajordaniu, Ojciec św. mianował legata apostolskiego dla tego kraju. Wybrany był Jego Ekscelencja, Monsinjor Valerio Valeri, tytularny arcybiskup Efezu, a przez ostatnie dwa lata legat apostolskidla sąsiednich krajów Egiptu, Arabpji i Abisynji.

Odtąd legacje apostolskie w Palestynie i Egipcie będą pod zarządem Jego Ekscelencji, kóry będzie dzielił czas między stołecznemi miastami tych dwóch krajów. Dotąd Palestyna była nominalnie pod juryzdykcją

Arcybiskupa Frediano Gianini, O.F.M., legata apostolskiego w Syrji z siedzibą w Bejrucie, stolicy Syrji.

Arcybiskup Valeri już się wiele Kościołowi zasłużył. Pochodzi on z Toskanji. Po ukończeniu studjów w Rzymie, arcybiskup wykładał teologję przez kilka lat, w r. 1909 rozpoczął zawód dyplomaty w służbie Stolicy św. Podczas wojny światowej był kapelanem wojskowym. W roku 1920 był Audytorem nuncjatury w Paryżu, którą zarządzał Kardynał Cerreti. Około 6 lat później mianowany był legatem apostolskim dla Egiptu i wyniesiony do godności arcybiskupa.

Przez czas pobytu swego w Jerozolimie legat apostolski mieszkać będzie na górze Syjon niedaleko Wieczernika. Dom ten miało kiedyś objąć zgromadzenie sióstr zakonnych z Ameryki, lecz plan ten nigdy nie przyszedł do skutku.

Nowy legat apostolski był uroczyście w mieście św. dnia 14 marca, 1929 r. Oby wskutek jego rządów sprawa katolicka doczekała się sprawiedliwości i pokoju.

Wykopaliska.

W Jerash w Zajordaniu w tak zwanem mieście starożytnych kościołów, przez ostatnie dwa lata poczyniono bardzo liczne odkrycia. Uniwersytet Yale i Brytyjska Szkoła Archeologiczna z Jerozolimy razem prowadzą dzieło odkopywania zabytków starożytności. W przeciągu tego czasu odkryto ruiny kościoła z 6 wieku. Jeden z nich, poświęcony czci św. Piotra i Pawła, wybudowany był w zwykłym bizantyńskim stylu bazylikowym. Znaleziono tam mozajkową mapę starożytnego miasta, pod nazwą Aleksandrji i Pharos.

Gdy odkopywano ruiny innego kościoła, natrafiono na mozajkową posadzkę ze starej synagogi. Mozajka przedstawia scenę z arką Noego i dwie głowy, nad któremi wypisane były imiona synów Noego, Sem i Jafet po grecku.

Dotychczas odkryto po części cztery grupy kościołów. W drugiej grupie jest kościół, poświęcony czci św. Grzegorza, wielkiego patrona wschodu, inny czci św. Kosmy i Damjana, a czwarty św. Teodoro-

wi. W kościele św. Grzegorza jest przepiękny obraz pawa, który jest symbolem życia a także Chrystusa Pana. Inne mozajki przedstawiają desenie o charakterze geometrycznym, a często symbolizują 12 miesięcy roku.

Wejście do czwartej grupy kościołów, do której należy kościół św. Teodora, szczególniebudzi podziw. Wspaniałe z pięknego czerwonego kamienia prowadzą do kościoła i łączą go z „ulicą Kolumn". Te ostatnie wykopaliska po raz pierwszy po tysiącu lat odkrywają nam cząstkę dawnej chwały Jerash, „miasta starożytnych kościołów".

Efez.

Wykopaliska w Efezie, gdzie św. Paweł niegdyś nauczał, przyniosły niezwykłe skutki. Austrjacki Insytut Archeologiczny prowadzi tam prace razem z muzeum ze Smyrny. Koszta pracy pokrywa p. Jan D. Rockeffeler, syn.

Szczególnej doniosłości jest fakt, że odkryto słynną bazylikę św. św. Jana „Teologa", którą cesarz Justynjan pobudował na wzgórzu cytadeli w szóstym wieku ery

chrześcijańskiej. Budynek jest 300 stóp długi. Kolumny z białego marmuru są doskonale zachowane. Niektórzy żywią nadzieję że się da en wspaniały dom modlitwy odbudować.

Podczas odkopywania ruin znaleziono zabytki jeszcze dawniejszego kościoła, który stał na miejscu bazyliki Justynjanina. Kościłół ten datuje się od czasów Konstantyna Wielkiego, który umarł w 337 roku po Chrystusie.

Podróż w Palestynie.

Kto był w Palestynie 15 lub 20 lat temu, a zwiedzi ją eraz, spostrzeże wiele zmian szczególnie co do sposobu podróżowania. Dwadzieścia lat temu podróż z Jerozolimy przez góry do Damaszku, leżącego na skraju pustyni syryjskiej, pełna była niebezpieczeństw. Podróż w karawanie, choć regularnie odbywana, także była niebezpieczna. Podczas wojny światowej 12 lat temu jeszcze gorzej było. Trzeba się było przeprawiać przez linje bojowe, tak Anglików jak Turków i Niemców, a podróż,

którą dawniej wielbłądem można było odbywać w ośmiu dniach, Anglicy odbywali przez tyle miesięcy. Dzisiaj przez pustynie nie potrzeba jechać wielbłądem ani mułem. Szybkie samochody, które zdają się wyprzedzać nawet maszyny parowe, przewożą pielgrzymów do Damaszku w czterech godzinach od północnej granicy Palesyny a w ośmiu godzinach z Jerozolimy.

Moharram.

Najwyższa Rada muzułmańska pod przewodnictwem swej głowy duchownej, Mufti Amir El Husseini, wydała rozporządzenie, że pierwszy dzień miesiąca Moharram, który przypada w lipcu, ma być świętem wielkiego znaczenia dla wszystkich muzułmanów na podobieństwo Rosh-ha-Shana u Żydów a Nowego Roku u chrześcijan. Moharram jest miesiącem świętym u muzułmanów, ale jak się to rzecz miała z piątkiem, który muzułmani święcą jak niedzielę, tak też było było z pierwszym dniem Moharram. Dopóki Najwyższa Rada muzułmańska nie nakała święcić go, żaden mu-

zułmanin nie wstrzymał się od pracy w tym dniu. Palestyna ma tylko cztery dni robocze w tygodniu, ponieważ piątek, sobota i niedziela są dniami świątecznemi trzech głównych wyznań, mahometan, żydów i chrześcijan. Widzieć to można po świątecznym nastroju, jaki panuje na ulicach Jerozolimy w tych trzech dniach.

Polska Pielgrzymka.

Między znacznemi grupami pielgrzymów, którzy zwiedzili Ziemię św. w przeciągu ostatnich kilku miesięcy, była także polska narodowa pielgrzymka, składająca się ze stu osób pod duchownem przewodnictwem Ks. Biskupa Okoniewskiego z dyecezji chełmińskiej w Polsce. Na stacji kolejowej powitał pielgrzymów polski Konsul Generalny w Palestynie, poczem wszyscy ruszyli procesjonalnie do bazyliki Grobu św. Wielebny O. Aureljusz Borkowski, O.F.M. wyszedł na spotkanie pielgrzymów do drzwi kościoła i przemówił do swych rodaków.

Wielka pobożność tych pielgrzymów wzruszyła wszystkich, którzy na nich pa-

trzyli. Zdaało się że ich ożywia ta sama wiara, silna i szczera, jaka ożywiała dawnych chrześcijan, którzy pomimo niewypowiedzianych trudności przybywali do Jerozolimy.

Była to pierwsza oficjalna narodowa pielgrzymka polska od czasu, gdy kraj nasz odzyskał niepodległość. Pielgrzymi złożyli wizytę łacińskiemu patryarsze Jerozolimy, także Kustoszowi Ziemi św. i polskiemu Konsulowi Generalnemu. Wysłano także depesze do Ojca św., do prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej i do Prymasa polskiego, Kardynała Hlonda.

Biskup Sufragan.

Dnia 7 kwietnia, 1929 r. Ks. Prałat Franciszek Fellinger, wikarjusz generalny dyecezji jerozolimskiej, konsekrowany był na biskupa sufragana łacińskiego patryarchatu Jerozolimy w następstwie Ks. Biskupa Goderyka Kean. Biskup Fellinger urodził się w Austrji, lesz już od roku 1913 przebywał w Ziemi św., gdzie pełnił różne obowiązki. Podczas wojny światowej, gdy w roku 1917

Turcy wywieźli łacińskiego patryarchę, Monsinjora Camassei, i jego sufragana, Biskupa Piccardo, Ks. Prałat Fellinger naznaczony był administratorem łacińskiego patryarchatu. Wszyscy mieszkańcy miasta św. znają i wielce szanują Ks. Biskupa Fellingera.

OFIARY NA ZIEMIĘ ŚWIĘTĄ ZŁOŻONE PRZEZ CZŁONK. ARMJI KRZYŻA ŚW.

Nazarewicz Jan 10 zł., Julja Golaszekska 30 zł., Ks. Rajski 4 zł., Leśnik Marja 650 zł. 50 gr., Katarzyna Ceterowa 38 zł., Umowska Paulina 14 zł., Omyta Marjanna 14 zł., Kordecka Antonina 37 zł., Dankiewicz Marja 22 zł., Ostrowska Marja 67 zł., Rosenbeiger St. 1 zł., Rumińska Anna 10 zł., Dankiewicz Marja 40 zł., Sliż Anna 51 zł., Oleksiuk Antoni 3 zł., Stankiewicz W. 10 zł., Bernacka Józefa 103 zł., Wójcikówna Marja 50 zł., Michałowicz Antoni 3 zł. 80 gr, Turski Antoni 10 zł., Reiter Stanisława 16 zł., Leń Franciszek 12 zł., Bąkówna Helena 5 zł., Cieślak Katarzyna 5 z., Safin Anna 21 zł.,

Kominowska Józefa 5.8 zł. 60 gr., Wach Jan 1 zł. 75 gr., Stankiewicz W. 10 zł. 25 gr., Ranoszek Jan 5 zł., Dzikowa Helena 2 zł., Stankiewicz W. 6 zł., Krzyżanowska 2 zł.

ZMARLI CZŁONKOWIE ARMJI KRZYŻA ŚWIĘTEGO.

Ludwik Nazarewicz, Marja Grygiel, Gertruda Brzozowska, Aleksandra, Paulina, Gertruda Nazarewicze, Kazimierz Olechus, Marja Olechus, Marja Pcień, Marja Ćwiertniewicz, Wojciech i Józef Pokorzyk, Jan Gabryś, Michał Krzak, Stanisław Jurkowski, Marja Jurkowska, Marja Tokarzyk, Franciszek Głąbek, Karolina Baran, Jan i Franciszka Hilińscy, Wawrzyniec Mazan, Katarzyna Maran, Barbara Bielewska, Jakób Czuba, Marcin Kaszela, Paweł Fic, Ziembicka Wiktorja, Niemczyk Marja, Szul Katarzyna, Jan Szul, Ludwik, Aleksander Pawlina, Gertruda Brzozowska. Dusze najbl. wybawienie.

Wykaz odpustów zupełnych, których dostąpić mogą członkowie Armji św. Krzyża przy zwykłych warunkach: w uroczystość Bożego Narodzenia, w Zmartwychwstanie Pańskie (Wielkanoc) i w godzinę śmierci. Zelatorzy Armji św. Krzyża dostępują jeszcze w Nowy Rok i w uroczystość Wniebowzięcia Najśw. Marji Panny. Noszący zaś dewocjonalia poświęcone w Ziemi św. dostępują odpustu zupełnego w uroczystości Pana Jezusa, Najśw. Marji Panny i Świętych Apostołów. Odpustu lat 7 i 7 kwadragen dostępują, jeżeli odmówią 5 razy **Ojcze nasz**, 5 razy **Zdrowaś Marjo** i 5 razy **Chwała Ojcu** na cześć pięciu ran Pana Jezusa.

Adres Komisarjatu Ziemi świętej:

O. Kamil Manik

w Krakowie, ulica Reformacka Nr. 4.

Odpowiedzialny redaktor i wydawca O. Kamil Manik
Zakonu Braci Mniejszych.